

Międzynarodowa konferencja naukowa

Non nova, sed novae

*Fotografie i pocztówki w zasobach bibliotek,
archiwów, muzeów i kolekcji prywatnych*

13–15 listopada 2024

Biblioteka Naukowa PAU i PAN
w Krakowie

Biblioteka
Naukowa
PAU i PAN
w Krakowie

PROGRAM | ABSTRAKTY

Organizatorzy | Organisers

Polska Akademia Umiejętności
Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie

Partnerzy | Partners

Fundacja Zbiorów Rodziny Sosenków
Muzeum Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie MuFo

Komitet naukowy | Scientific committee

dr Agnieszka Fluda-Krokos (Uniwersytet Jagielloński, Biblioteka Naukowa PAU i PAN)
dr Dainius Junevičius (Litwa)

dr Adam Mazur (Uniwersytet Artystyczny im. M. Abakanowicz w Poznaniu)

prof. dr Agnė Narušytė (Vilniaus dailės akademijoje, Litwa)

dr hab. Wojciech Sternak (Uniwersytet Warszawski)

dr hab. Joanna Szyłko-Kwas (Uniwersytet Warszawski)

dr hab. Maciej Szymanowicz (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Mgr. Jan Šejbl, DiS. (Muzeum Narodowe w Pradze, Czechy)

dr hab. Renata Tańczuk, prof. ucz. (Uniwersytet Wrocławski)

Komitet organizacyjny | Organising committee

dr Agnieszka Fluda-Krokos – przewodnicząca

mgr Teresa Bobek

Anna Gąsior

mgr Monika Graczyk

mgr Wiktoria Kołodziej

dr Dominik Kuryłek

Magdalena Walinowska

mgr Gabriela Wąsowska

Przygotowanie strony internetowej i materiałów konferencyjnych

Website and conference materials design: mgr Witold Brzoskowski

Tłumaczenia | Translation: mgr Magdalena Stempin, Elżbieta Gąsior

Strona wydarzenia | Website

<http://biblioteka.pau.krakow.pl/non-nova-sed-novae>

Wydarzenie na Facebooku | Facebook event

<https://www.facebook.com/events/7149859725090492>

Grafika przewodnia | Graphic of the conference: Agnieszka Fluda-Krokos –

kolaż z pocztówek i fotografii ze zbiorów Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie

Wydawnictwo towarzyszące Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Non nova, sed novae.

Fotografie i pocztówki w zasobach bibliotek, archiwów, muzeów i kolekcji prywatnych”

Redakcja | Editing: Agnieszka Fluda-Krokos

Wydawca | Publisher: Polska Akademia Umiejętności, ul. Sławkowska 17, 31-016 Kraków

Druk | Print: Agencja Reklamowa NOVUM, ul. Krowoderska 66/8, 31-158 Kraków

ISBN 978-83-7676-377-4

Publikacja jest udostępniona na licencji Creative Commons (CC BY-NC-ND 3.0 PL)

Międzynarodowa konferencja naukowa

Non nova, sed novae

Fotografie i pocztówki w zasobach bibliotek, archiwów, muzeów i kolekcji prywatnych

13–15 listopada 2024

Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie

Międzynarodowa konferencja naukowa „Non nova, sed novae. Fotografie i pocztówki w zasobach bibliotek, archiwów, muzeów i kolekcji prywatnych” to piąte ze spotkań organizowanych przez Bibliotekę Naukową PAU i PAN w Krakowie poświęconych zbiorom specjalnym. Fotografie i pocztówki to ten rodzaj zasobów bibliotecznych, muzealnych i archiwalnych, który prezentowany jest najrzadziej. Bogate w różnorodne informacje, wymagające wielodzinowej wiedzy potrzebnej do ich opracowania, będące pewnego rodzaju świadectwami, utrwaleniami, dowodami. Tegoroczną konferencję chcielibyśmy poświęcić rozważaniom właśnie nad tymi dwoma materiałami.

Sentencja „Non nova, sed novae”, czyli nie nowa rzecz, ale w nowy sposób przedstawiona, wydaje się być kwintesencją znaczenia utrwalania i powielania obrazów w formie fotografii i pocztówek. Oto przedstawienia znanej nam osoby, znanego przedmiotu, znanego widoku stają się obiektami nie jednostkowymi, lecz, dzięki zastosowaniu odpowiednich technik, powszechnymi, powielalnymi, rozpowszechnianymi. Stają się elementami korespondencji, wymiany myśli i uczuć, pamięci, w końcu obiektami spuścizn, kolekcji czy handlu.

Celem spotkania jest nie tylko szeroko zakrojona, interdyscyplinarna refleksja zarówno nad historią tego typu zbiorów, ich wytwarzaniem, gromadzeniem, opracowaniem, przechowywaniem i udostępnianiem, lecz także podjęcie próby określenia obecnego statusu tych zasobów w dobie powszechnej cyfryzacji, możliwości wykonania zdjęcia smartfonem właściwie przez każdego i wszędzie, wysyłania e-pocztówek i wszechobecności komunikatorów elektronicznych.

dr Agnieszka Fluda-Krokos

Dyrektor Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie

International Academic Conference

Non nova, sed novae

Photographs and postcards in libraries, archives, museums and private collections

13–15 November 2024

The Scientific Library of the PAAS and the PAS in Cracow

An international academic conference titled “Non nova, sed novae. Photographs and postcards in libraries, archives, museums and private collections” is the fifth event organised by the Scientific Library of the PAAS and PAS in Krakow devoted to special collections. Photographs and post cards are a rarely presented type of library, museum and archival resources. Containing various pieces of information, they require multidisciplinary knowledge to be studied and constitute some kind of a testimony, preservation, or evidence. During this year conference, we would like to focus on the views on these two types of materials.

The phrase “Non nova, sed novae” that is ‘not new things but in a new way’, seems quintessential for the meaning of preserving and copying images by means of photographs and post cards. Thus, an image of a known person, thing, view become not an individual item but, through the use of particular techniques, a popular, multiplied, distributed one. They turn into elements of correspondence, exchange of thoughts and feelings, memory, and finally got included in legacies, collections or become trade items.

The aim of the event is not only be a wide interdisciplinary discussion on the history of such collections, their production, gathering, edition, storage and sharing, but also an attempt to define their current status in the era of global digitalisation, when a photo can be taken almost everywhere by anyone by means of a smartphone, e-post cards are sent and electronic communicators are omnipresent.

Agnieszka Fluda-Krokos, PhD

Director of the Scientific Library of the PAAS and the PAS in Cracow

PROGRAM

DZIEŃ PIERWSZY

13 listopada 2024 (środa)

12:00–13:00 rejestracja uczestników

13:00–13:15 rozpoczęcie, powitanie

dr Agnieszka Fluda-Krokos

Dyrektor Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie

Sesja I: Fotografie – ludzie (cz. 1)

Przewodnicząca: dr hab. Izabela Zając, prof. ASP w Warszawie

13:15–13:30 **dr hab. Katarzyna Kość-Ryzko, prof. IAE PAN**

dr Ewa Baniowska-Kopacz

Instytut Archeologii i Etnologii PAN

Wizualność i narracyjność chłopskiej fotografii.

*Kolekcja archiwalnych zdjęć wsi polskiej z przełomu XIX–XX wieku
w zasobach Instytutu Archeologii i Etnologii PAN*

13:30–13:45 **mgr Agata Koprowicz**

Instytut Kultury Polskiej, Uniwersytet Warszawski

*Jak „przeczytać” fotografię? Kolekcja zdjęć chłopskich czytelników
„Gazety Świątecznej” (1881–1905)*

13:45–14:00 **dr Agnieszka Bąbel**

Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk

*Zbiór fotografii z Archiwum Elizy Orzeszkowej w Warszawie
albo o potrzebie komentarza*

14:00–14:15 **mgr Agnieszka Zagrajek**

Muzeum Narodowe w Krakowie

*Zabytkowe fotografie ze zbiorów Muzeum Dom Jana Matejki
jako dokumenty zapisu artystycznej drogi ich właściciela*

14:15–14:30 **dr Barbara Zbroja**

Archiwum Narodowe w Krakowie

*Materiały źródłowe z Archiwum Narodowego w Krakowie
umożliwiające identyfikację osób, na przykładzie uratowanych
fotografii rodzin Neigerów, Nachertów i Zweigów*

- 14:30–14:45 **mgr Urszula Celińska-Olszewska**
Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN
„Dowody na istnienie” – fotografie społeczności żydowskiej
- 14:45–15:00 **mgr Danuta Jackiewicz**
Muzeum Narodowe w Warszawie
Fotograficzne tableau jako medium społecznościowe XIX wieku
- 15:00–15:15 dyskusja
- 15:15–16:15 **otwarcie wystaw**
Marek Sosenko
Fundacja Zbiorów Rodziny Sosenków
Podstawy wiedzy filokartystycznej i jej źródła niezbędne w rozpoznaniu i opracowaniu zbiorów
prof. dr hab. Aleksander Skotnicki
Uniwersytet Jagielloński
Pocztówka orężem w walce o niepodległość
mgr Teresa Bobek
Biblioteka Naukowa PAU i PAN
Fotografie Juliusza Dutkiewicza w zbiorach graficznych Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie
- 16:15–16:45 przerwa kawowa

Sesja II: Fotografie – ludzie (cz. 2)

Przewodnicząca: dr hab. Katarzyna Kość-Ryżko

- 16:45–17:00 **mgr Jan Jakub Grabowski**
Muzeum Krakowa
Okupowany Kraków oczami Niemców. Wokół kolekcji Guido Morbera ze zbiorów Muzeum Krakowa
- 17:00–17:15 **dr Marzena Smyła**
Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego
„Śląsk jakiego nie chcemy oglądać” Franco Zecchina
- 17:15–17:30 **mgr Iwona Kałuża**
BWA Wrocław Galerie Sztuki Współczesnej
Działalność Klubu Miłośników Fotografii w Państwowej Fabryce Wagonów „Pafawag” we Wrocławiu – historia, charakterystyka i problemy badawcze wokół rozproszonego zbioru

- 17:30–17:45 **mgr Agnieszka Janczyk**
Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki
Historyczne fotografie kolekcji Jerzego hr. Mysielskiego
- 17:45–18:00 **dr Piotr Sypczuk**
Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie
*Z dziejów inwentaryzacji zabytków w II Rzeczypospolitej:
wyprawy fotograficzne Adama Wisłockiego i Stanisława Bochniga
w świetle najnowszych badań*
- 18:00–18:15 **mgr Patrycja Szczurek**
Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego
*Fotografie z życia i działalności profesora UJ Władysława
Semkowicza*
- 18:15–18:30 **dr Wojciech Mądry**
Instytut Sławistyki PAN
*Świadectwo minionego czasu. Archiwum fotograficzne
prof. Andrzeja Wędzkiego (1927–2017) – badacza wczesnych
dziejów Słowian i regionalisty*
- 18:30–19:00 dyskusja, podsumowanie 1. dnia

DZIEŃ DRUGI

14 listopada 2024 (czwartek)

Sesja III: Fotografie – kolekcje (cz. 1)

Przewodniczący: dr hab. Maciej Szymanowicz

- 9:00–9:15 **dr hab. Michał Tomasz Gronowski OSB**
Opactwo Benedyktynów w Tyńcu
Wydział Nauk o kulturze i sztuce UW
*O pożytkach z analizy zdjęć archiwalnych. Prace i badania
przy konserwacji architektury i wyposażenia opactwa
benedyktynów w Tyńcu*
- 9:15–9:30 **mgr Anna Irach**
Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki
*(Nie)istniejące. Dawne budynki wzgórza wawelskiego na fotografiach
ze zbiorów Archiwum Zamku Królewskiego na Wawelu*

- 9:30–9:45 **kustosz Agnieszka Baszko**
Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu
Mikroświaty, epizody, niehistorie. Opowieści z albumów fotograficznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu
- 9:45–10:00 **kustosz naukowy Jadwiga Jaźwierska**
Biblioteka Uniwersytecka Katolicki Uniwersytet Lubelski
Jana Pawła II
Kolekcje dawnych fotografii w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL – gromadzenie, opracowanie, digitalizacja (zarys problematyki)
- 10:00–10:15 **mgr Jacek Ziętek**
Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim
Fotografia europejska z XIX wieku w zasobie Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim
- 10:15–10:30 **mgr Katarzyna Mączewska**
Muzeum Narodowe w Warszawie
Fotografie w zbiorach Archiwum Ikonograficznego do Historii Kultury Polskiej (1914–1939), narodowej kolekcji ikonograficznej Bronisława Gembarzewskiego – historia, wartościowanie, podjęte metody badawcze i upowszechnianie
- 10:30–10:45 **mgr Piotr Mucha**
Fundacja Generał Elżbiety Zawackiej.
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
Kolekcja zdjęć obozowych Przysposobienia Wojskowego Kobiet w zbiorach Fundacji Generał Elżbiety Zawackiej
- 10:45–11:00 **mgr Janusz Jaremen**
Muzeum Karkonoskie
Fotografia w zbiorach Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze
- 11:00–11:15 dyskusja
- 11:15–11:45 przerwa kawowa

Sesja IV: Fotografie – kolekcje (cz. 2)

Przewodniczący: dr Dominik Kuryłek

- 11:45–12:00 **Réka Sárközy, Doctor of Liberal Arts**
Hungarian National Museum Public Collection Centre, National Széchényi Library
The Historical Photography Collection of the National Széchényi Library Budapest
- 12:00–12:15 **Mgr. Jan Šejbl**
Mgr. Pavla Hubáčková
Národní muzeum – Náprstkovo muzeum
Photographic collections of the Náprstek Museum then and now
- 12:15–12:30 **MA Marija Vasiljević**
MA Radovan Cukić
Museum of Yugoslavia
Creating visual archive of Yugoslavia
- 12:30–12:45 **dr Zofia Smolarska**
Instytut Sztuki PAN
Polskie zbiory fotografii stereoskopowej – wyniki kwerendy i hipotezy badawcze
- 12:45–13:00 **dr Anna Wiszniewska**
Instytut Sztuki PAN
Fotografia w Cepelii. Narzędzie badań, dokument historii, promocja dokonań, element warsztatu grafika i źródło inspiracji projektanta
- 13:00–13:15 **dr Zofia Maniakowska-Jazownik**
Muzeum Narodowe w Krakowie
Przechwycić obraz. Przewrotny alians miniatur i fotografii ze zbiorów miniatur MNK
- 13:15–13:30 **mgr Marta Stawińska**
Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk
Między muzeum a archiwum. Problematyka opieki nad kolekcją fotografii w Instytucie Sztuki PAN
- 13:30–13:45 **mgr Iwona Kasiura**
Biblioteka Uniwersytecka KUL
Kolekcje fotografii, zgromadzone w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL – zagadnienia konserwatorskie

13:45–14:00 **dr hab. Izabela Zająć, prof. ASP w Warszawie**
dr Monika Supruniuk
mgr Michał Koźurno
Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki,
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie
*Problematyka ochrony i konserwacji fotografii. Pierwszy etap
projektu badawczego finansowanego przez Narodowe Centrum
Nauki (NCN, 2023/50/E/HS2/00403)*

14:00–14:15 dyskusja

14:15–15:15 przerwa obiadowa

Sesja V: Pocztowniki (cz. 1)

Przewodniczący: dr hab. Krzysztof Jaworski, prof. UW

15:15–15:30 **dr Aldona Chlewicka-Maczyńska**
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
Badania nad kolekcjami pocztówek w zbiorach Biblioteki UKW

15:30–15:45 **mgr Barbara Giedrojć**
Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smołki w Opolu
*Historie w pocztówkach zapisane – najciekawsze karty pocztowe
w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela
Smołki w Opolu*

15:45–16:00 **Ludmiła Gutnik**
Tetiana Galkewicz
Biblioteka Narodowa Ukrainy im. W. I. Wernadskiego,
Dział Sztuk Pięknych
*Kolekcja Pocztówek ze zbiorów Działu Sztuk Pięknych Biblioteki
Narodowej Ukrainy im. W.I. Wernadsky: skład tematyczny,
gatunkowy i potencjał informacyjny*

16:00–16:15 **mgr Elżbieta Hudzik**
Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
w Toruniu
*Kolekcja pocztówek z Gabinetu Zbiorów Graficznych Biblioteki
Uniwersyteckiej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu:
tematyka, przechowywanie, opracowanie, udostępnianie,
publikacje, wyzwania*

- 16:15–16:30 **mgr Anna Wajs**
Archiwum Państwowe w Warszawie
Pocztówki w zbiorach prywatnych z zasobu Archiwum Państwowego w Warszawie
- 16:30–16:45 **mgr Grażyna Spyrka**
Archiwum Narodowe w Krakowie
O pocztówkach w Zbiorze Alojzego Barona z zasobu Archiwum Narodowego w Krakowie
- 16:45–17:00 **starszy kustosz Iwona Fischer**
Archiwum Narodowe w Krakowie
Pocztówka jako źródło do badań genealogicznych. O prywatnej kolekcji, pocztówkach nadsyłanych do rodziny i wydawanych przez Fischerów słów kilka
- 17:00–17:15 **dr hab. Wojciech Sternak**
Uniwersytet Warszawski, Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Katedra Fotografii i Komunikacji Wizualnej
(Szkoła, że) Ciebie tu nie ma – O społecznej dystynkcji wysyłania widokówek
- 17:15–17:30 dyskusja, podsumowanie 2. dnia

DZIEŃ TRZECI

15 listopada 2024 (piątek)

- 8:00–10:00 **Muzeum Fotografii w Krakowie**
- 10:30–11:00 przerwa kawowa

Sesja VI: Pocztówki (cz. 2)

Przewodniczący: dr hab. Wojciech Sternak

- 11:00–11:15 **mgr Lucyna Gęsikowska**
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr W. Bełzy w Bydgoszczy
Motywy bydgoskie na pocztówkach z kolekcji Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy

- 11:15–11:30 **mgr Maciej Jakubowski**
Muzeum Romantyzmu w Opinogórze
„O zmarli Polacy! Ja idę do was” – polscy wieszczowie i ich dzieła na kartach pocztowych ze zbiorów Muzeum Romantyzmu w Opinogórze
- 11:30–11:45 **MA Sandra Ķempele, Master of Arts**
The National Library of Latvia
Art postcards in the National Library of Latvia: Perspectives on reproduction histories
- 11:45–12:00 **mgr Michał Ķępski**
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
Poznańskie Centrum Dziedzictwa
Wizualne mikroutopie i dyskurs dziedzictwa. Studium przypadku pocztówek zakola rzeki Warty w Poznaniu
- 12:00–12:15 **dr Ewa Mostowicz–Kapciak**
Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie
*Celebryci i modne kurorty w początku XX wieku.
Kultura popularna na kartach pocztowych pewnej korespondencji.
Album ze zbiorów Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie*
- 12:15–12:30 **mgr Monika Kozień**
Muzeum Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie
Pocztówki Adama Karasia
- 12:30–12:45 **Yadviha Lukashyk, Master of Humanities**
niezależny badacz
Pocztówki Fritza Krauskopfa jako źródło informacji o życiu codziennym w zachodniobiałoruskim miasteczku pod okupacją niemiecką w czasie I wojny światowej
- 12:45–13:00 **adiunkt Justyna Załęska**
Muzeum Narodowe w Warszawie
W pogoni za Glezmerem. Podróż na Daleki Wschód widziana przez pryzmat zapisków i pocztówek
- 13:00–13:15 **mgr Alicja Zabrocka**
Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu
Piękna muzyka czy ładny obrazek? – motyw zapisu nutowego na pocztówce

13:15–13:30 **mgr Marta Pawlik-Flisikowska**
Polska Akademia Nauk Biblioteka Gdańska
*Czy pocztówki zasługują na katalog? O problemach opracowania
kart pocztowych*

13:30–13:45 dyskusja

13:45–14:45 przerwa obiadowa

Sesja VII: Fotografie i pocztówki

Przewodnicząca: dr Agnieszka Fluda-Krokos

14:45–15:00 **dr Iwona Drąg-Korga**
Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce
Zbiory fotografii i pocztówek w Instytucie Piłsudskiego w Ameryce

15:00–15:15 **mgr Katarzyna Jarzyńska**
mgr Renata Rokicka
Uniwersytet Warszawski
*Zbiory ikonograficzne w Połączonych Bibliotekach WFiS UW,
IFiS PAN i PTF*

15:15–15:30 **mgr Sylwia Popławska**
mgr Marzena Jaworska
Muzeum Niepodległości w Warszawie
*Fotografie i pocztówki w zbiorach Muzeum Niepodległości
w Warszawie*

15:30–15:45 **dr Tomasz Hajewski**
Archiwum Państwowe w Katowicach
*Zbiory ikonograficzne w spuściznie Wiktora Kargera
w cieszyńskim oddziale Archiwum Państwowego w Katowicach*

15:45–16:00 **MA Attila Tasnády**
National Széchényi Library
The picture postcard collection of the National Széchényi Library

16:00–16:15 **dr inż. arch. Robert Gawel**
Muzeum Krakowa
*„Pocztówki fotograficzne” a studia nad dziejami motoryzacji
w armii austro-węgierskiej*

- 16:15–16:30 **mgr Piotr Popiński**
kolekcjoner, autor książek i wystaw, współpracuję z Muzeum
Miasta Gdańska
*Proces przyswajania fotografii na karcie pocztowej na przykładzie
Gdańska i Sopotu w drugiej połowy XIX wieku*
- 16:30–16:45 **dr hab. Krzysztof Jaworski, prof. UW**
Instytut Archeologii Uniwersytet Wrocławski
*Obraz turysty przełomu XIX i XX w. na widokówkach
i fotografiach ze śląskiej części Sudetów – przykład góry Gromnik
na Wzgórzach Niemczańsko-Strzelińskich*
- 16:45–17:00 **mgr Paweł Michno**
Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kolbuszowej
*Krajobraz kulturowy Kolbuszowej i okolic w świetle zbiorów
ikonograficznych z kolekcji Miejskiej i Powiatowej Biblioteki
Publicznej w Kolbuszowej*
- 17:00–17:15 **dr Magdalena Chomiak**
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu,
Wydział Sztuk Pięknych
*Pocztówki, stare fotografie jako nośniki znaczeń w sztuce
XX wieku oraz własnej działalności artystycznej*
- 17:15–18:00 **dyskusja, podsumowanie konferencji**

ABSTRAKTY | ABSTRACTS

Legenda: T. = tytuł A. = abstrakt SK. = słowa kluczowe
Legend: T. = title A. = abstract KW. = keywords

1. Agnieszka Baszko, kustosz

Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu

T.: *Mikroświaty, epizody, niehistorie. Opowieści z albumów fotograficznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu*

A.: Pracownia Zbiorów Ikonograficznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu (BUP) posiada najbogatszy publicznie dostępny zbiór oryginalnej zabytkowej ikonografii Poznania i Wielkopolski. W ramach tego ściśle określonego profilu – ograniczonego terytorialnie i skupionego na ikonografii historycznej – gromadzi, opracowuje i udostępnia przede wszystkim grafiki, albumy graficzne, dawne karty pocztowe, fotografie i albumy fotograficzne. Te ostatnie najczęściej traktowane są jako źródło materiału ikonograficznego stanowiącego utrwalenie widoku miejsca, świadectwo jakiegoś wydarzenia czy ilustrację do czyjegoś życia. Zainteresowanie badaczy zwykle wzbudzają pojedyncze zdjęcia, znacznie rzadziej albumy wykorzystywane są przez nich w sposób kompleksowy. W swoim wystąpieniu chciałabym potraktować albumy fotograficzne jako całości niosące pewne historie. Na przykładzie wybranych obiektów ze zbiorów BUP przedstawię międzywojenny mikroświat pewnego miasteczka w Wielkopolsce i epizody biograficzne kilku osób, ale także spojrzę na albumy fotograficzne jako potencjalne źródło dla rozwijających się ostatnio intensywnie animal studies.

SK.: fotografia, mikrohistoria, biografia, animal studies

1. Agnieszka Baszko, curator

University Library in Poznań

T.: *Microworlds, episodes, non-histories. Histories from the photoalbums at the University Library in Poznan*

A.: The Graphic Art Collection of the University Library in Poznan (ULP) keeps the most rich publicly available collection of old iconography depicting Poznan and Wielkopolska. Within this specific profile – limited geographically and with a focus on the historic iconography – the Library gathers, edits and makes available primarily graphics, graphic albums, old postcards, photographs and photo albums. The latter are usually treated as a source of iconographic material preserving the view of a place, a testimony of an event or an illustration of someone's life. Researchers' interests usually revolve around particular photographs, less commonly around albums which are used in a complex

manner. In my presentation I would like to approach photoalbums as a whole that contains some stories. Basing on selected items from the ULP collections, I will present the inter-war microworld of a town in Wielkopolska and some persons' biographical episodes as well as take a look at photoalbums as a potential source for recently fast developing animal studies.

KW.: photography, microhistory, biography, animal studies

2. Agnieszka Bąbel, dr

Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk

T.: *Zbiór fotografii z Archiwum Elizy Orzeszkowej w Warszawie albo o potrzebie komentarza*

A.: Zbiór fotografii w AEO w IBL PAN w Warszawie (sygn. 786) obejmuje ok. 250 pozycji. Ten obszerny materiał pozostawia jednak pewien niedosyt – dotąd nie został opracowany, uporządkowany alfabetycznie ani chronologicznie, zwięźle opisane na odwrocie zdjęcia pogrupowano w 2 zbiorach według formatu i charakteru (174 portrety 9×6 cm różnych osób i ok. 70 pocztówkowych fotografii, w tym kilka zdjęć pisarki z ostatniego okresu życia, np. fotografia z Reymontem z lata w Florianowie 1908, „szary domek” w Grodnie w 1903 czy zdjęcie Orzeszkowej w trumnie z 1910). Zbiór robi zatem wrażenie dość przypadkowego bloku dokumentów ikonograficznych. Jego wartość można docenić dopiero w odpowiednim kontekście – wiedzy o przedstawionych osobach (znanych i bliskich pisarce lub zupełnie dziś zapomnianych) i okolicznościach powstania zdjęcia, czasem dedykacji, głównie zaś korespondencji autorki Nad Niemnem z przyjaciółmi, tłumaczami i wydawcami oraz świadomości roli fotografii w ówczesnej kulturze.

SK.: Eliza Orzeszkowa, fotografia, pamiątka, kontekst

2. Agnieszka Bąbel, PhD

The Institute of Literary Research of the Polish Academy of Sciences

T.: *The photograph collection in the Eliza Orzeszkowa's Archive in Warsaw or why we need a comment*

A.: The photograph collection in the Eliza Orzeszkowa's Archive in Warsaw (file no. 786) includes c. 250 items. However, this large material seems somehow incomplete – it is yet to be edited, put in alphabetical and chronological order, photographs with brief descriptions on the back have been divided into 2 groups according to their size and nature (174 portraits of different persons size 9×6 cm and c. 70 postcard photographs, including some photos of the writer from her end of life period, e.g. a photograph together with Reymont taken during the summer of 1908 in Florianów, “the grey house” in Grodno or a photograph of Orzeszkowa in her coffin taken in 1910). Thus, the collection seems to be a block of quite randomly selected iconographies. To appreciate its value, an appropriate context is needed – knowledge about the depicted persons (famous and dear to the writer or some that have been completely forgotten today) and circumstances in which a photo has been taken, sometimes a dedication but mainly the

correspondence of the author of the book “Nad Niemnem” with her friends, translators and publishers as well as the awareness of the role of photography in that time culture.
KW.: Eliza Orzeszkowa, photography, keepsake, context

3. Urszula Celińska-Olszewska, mgr

Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

T.: „Dowody na istnienie” – fotografie społeczności żydowskiej

A.: Wystąpienie będzie koncentrowało się na wyborze fotografii przedstawiających członków społeczności żydowskiej, o których brak pełnych informacji biograficznych. Zdjęcia te często ukazują zupełnie anonimowe postaci lub osoby, o których wiadomo niewiele lub niemal nic. Fotografie te są często pomijane w szerszych badaniach historycznych z powodu ich ograniczonej wartości informacyjnej. Jednak stanowią one cenne świadectwo życia codziennego, relacji społecznych i kulturowych w Polsce do połowy XX wieku. Są ważnym, choć tragicznym, elementem naszej wiedzy o Zagładzie. W tytule nawiązano do zbioru opowiadań autorstwa Hanny Krall „Dowody na istnienie”, który porusza temat pozostałości po kulturze żydowskiej sprzed II wojny światowej z perspektywy ludzi, którzy przeżyli Holokaust. W zbiorach archiwalnych Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN gromadzone są głównie obiekty wpisujące się w archiwistykę społeczną. Dokumenty i fotografie związane z osobistymi historiami osób, często nieznanymi szerokiemu gronu odbiorców, ukazują wpływ wielkich wydarzeń historycznych na życie zwykłych ludzi.

SK.: fotografia; Żydzi; XX wiek; pamięć; archiwistyka społeczna

3. Urszula Celińska-Olszewska, MA

Museum of the History of Polish Jews POLIN

T.: “The proof of existence” – photographs of the Jewish community

A.: The presentation will be focused on the selection of photographs showing some members of Jewish community whose biographical details remain incomplete. These photographs usually depict completely anonymous figures or persons the knowledge about whom is scarce or almost none. They are frequently omitted in broader historical research due to their limited informational value. Nevertheless, these pictures are a valuable testimony of everyday life, social and cultural relations in Poland during the first half of the 20th century. They constitute an important though tragic piece of our knowledge about the Holocaust. The title refers to a collection of short stories by Hanna Krall titled “Proofs of existence” devoted to the subject of the remains of pre-World War II Jewish culture from the perspective of the Holocaust survivors. The archive collection of the Museum of the History of Polish Jews POLIN contains mainly the items that fit into social archival science. Documents and photographs related to individual histories of persons usually unknown to the broader audience show the influence of important historical events on common people’s lives.

KW.: photography; Jews; 20th century, memory, social archival science

4. Aldona Chlewicka-Mączyńska, dr

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

T.: *Badania nad kolekcjami pocztówek w zbiorach Biblioteki UKW*

A.: Biblioteka UKW od kilku lat otrzymuje dary w postaci dawnych pocztówek. Kolekcje są różnorodne i łączy je osoba adresata, bądź intencja darczyńcy lub kolekcjonera. Pierwsze pocztówki wpłynęły do Biblioteki w związku z akcją: zbieramy pocztówki o Bydgoszczy i regionie. Wtedy trafiło wiele kart o tematyce bydgoskiej, ale też pocztówki od anonimowego darczyńcy, które okazały się ważne ze względów na osobę adresata. Największa kolekcja pocztówek jest wynikiem współpracy z jednym z kolekcjonerów, który ze względów sentymentalnych postanowił wzbogacać zbiory Biblioteki UKW. Z tego źródła wydzielono kolekcje o tematyce bydgoskiej oraz pocztówki z początku XX w. z różnych regionów Europy (z dużym zbiorem pocztówki z Lourdes), jak również kartki okolicznościowe. Ostatni nabytek związany jest z postacią znakomitego rzeźbiarza Antoniego Madejskiego (1862–1939). Badania nad kartami pocztowymi prowadzą do ciekawych wniosków i odkryć.

SK.: Biblioteka UKW, Lourdes, pocztówki, Antoni Madejski (1862–1939), Bydgoszcz

4. Aldona Chlewicka-Mączyńska, PhD

Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz

T.: *Research on the collections of postcards in the KWU Library*

A.: Since a couple of years, the KWU Library has been receiving donations of old postcards. These diverse collections are either addressed to the same person or intended for the same purpose by the donor or the collector. First postcards got into the Library thanks to the campaign: gathering postcards about Bydgoszcz and the region. Then a lot of postcards depicting Bydgoszcz, the importance of which stems from the person of their recipient, have been obtained from an anonymous donor. The greatest collection of postcards was gathered thanks to the cooperation with one of the collectors who decided to enrich the KWU Library collection for sentimental reasons. From this source the collections related to Bydgoszcz and postcards from various European regions (with a vast amount of postcards from Lourdes) from the beginning of 20th c. as well as commemorative cards have been separated. The most recent acquisition is linked to an excellent sculptor Antoni Madejski (1862–1939). Research on postcards lead to some interesting conclusions and findings.

KW.: KWU library, Lourdes, postcards, Antoni Madejski (1862–1939), Bydgoszcz

5. Magdalena Chomiak, dr

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Sztuk Pięknych

T.: *Pocztówki, stare fotografie jako nośniki znaczeń w sztuce XX wieku oraz własnej działalności artystycznej*

A.: Sięgając do historii sztuki XX wieku, artyści wielokrotnie czerpali inspirację z otaczającego świata, eksperymentując z twórczą materią. Wykorzystywali gotowe, zużyte przedmioty, odpady, ready makes, wynosząc rzeczy codzienne do rangi sztuki. Stosując

pocztówki, fotografie, cenne rekwizyty o znaczeniu pamiątkowym, przyjmowali postawę kolekcjonera, który pragnie utrwalić dany obraz, czyjś wizerunek. Zbiór użytych zdjęć, kart pocztówkowych przez artystów posiadał szerokie znaczenie jako świadectwo historii, upływu czasu, znak traumatycznych przeżyć powojennych, a także wyraz krytycznego stosunku wobec świata.

Badając twórczość Hannah Höch, Lenore Tawney, Teresy Rudowicz, Zofii Rydet, Józefa Szajny, chciałabym podkreślić złożoną funkcję i znaczenie zastosowania starych fotografii, kart pocztówkowych na przykładzie wybranych dzieł.

Odnosząc się do kwestii upływu czasu, wykorzystuję we własnej działalności plastycznej kolekcję znalezionych fotografii, czarno-białych i kolorowych pocztówek, wykonując książki artystyczne. Przekształcając i modyfikując zgromadzone, niepozorne pamiątki, dążę do nadania im nowego, uniwersalnego wymiaru, podkreślając piękno zawarte w ich prostocie, skromności użytych środków formalnych. W swojej pracy zwracam uwagę na motyw pamięci o danej osobie, świadectwo istnienia trwałych więzi międzyludzkich, które wiążą się bezpośrednio ze zwyczajem wysyłania pocztówek, pisaniem listów, kolekcjonowaniem zdjęć i pamiątek rodzinnych.

SK.: sztuka XX wieku, pocztówki, fotomontaż, kolaż, książka artystyczna

5. Magdalena Chomiak, PhD

Nicolaus Copernicus University in Toruń, Faculty of Fine Arts

T.: *Postcards, old photographs as carriers of meanings in 20th century art and individual artistic activity*

A.: Looking at the history of the 20th century art, the artists have been often taking their inspiration from the surrounding world, experimenting with creative matter. They used made-up, tattered items, wastes, ready-mades, to elevate everyday objects to art. Employing postcards, photographs, memorabilia they took the position of a collector who wants to preserve a picture, someone's image. A collection of photographs, postcards the artists used was broadly acknowledged as a historical proof, an evidence for time flow, a sign of tragic post-war experiences as well as an expression of critical attitude towards the world. By studying the artistic activity of Hannah Höch, Lenore Tawney, Teresa Rudowicz, Zofia Rydet, Józef Szajna, I would like to highlight the complex role and meaning of the use of old photographs, postcards based on selected works.

As regards the flow of time, in my own artistic activity I use the collection of some discovered photographs, black-and-white and colour postcards to create artistic books. Reshaping and modifying all the gathered unremarkable keepsakes, I intend to give them a new universal dimension by emphasising the beauty hidden in their plainness, simplicity of the formal measures applied. In my work I pay attention to the motive of memory about a person, a testimony of the existence of strong interpersonal relationships which are directly connected with the custom of sending postcards, writing letters, gathering photographs and family keepsakes.

KW.: 20th century art, postcards, photomontage, collage, artistic book

6. Iwona Drąg-Korga, dr

Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce

T.: *Zbiory fotografii i pocztówek w Instytucie Piłsudskiego w Ameryce*

A.: Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce działa na ziemi amerykańskiej od 1943 r. w Nowym Jorku. Instytut jest amerykańską instytucją naukowo-edukacyjną z archiwum, biblioteką i galerią sztuki. Oprócz misji zachowania, opracowania i udostępnienia zbiorów prowadzi szeroką akcję edukacyjną z ofertą dla społeczności polonijnej i amerykańskiej.

Największą część kolekcji stanowią zbiory archiwalne – ponad milion dokumentów, biblioteka liczy 20 tysięcy książek, a galeria sztuki ponad 250 obrazów polskich mistrzów, w tym Wojciecha Kossaka, Aleksandra Gierymskiego, Stanisława Wyspiańskiego czy Leona Wyczółkowskiego.

W archiwum Instytutu znajduje się duża kolekcja fotografii – około 20 tysięcy, która pochodzi z darów osób prywatnych i organizacji społecznych, takich jak Komitet Obrony Narodowej, Komitet Pomocy Solidarności w Nowym Jorku czy zbiory agend Rządu RP na Wychodźstwie z okresu II wojny światowej. Kolekcja ta została podzielona na działy: osobowy, II Rzeczypospolitej, II wojny światowej, powojenny i Polonię. Fotografie ze zbiorów Instytutu często są prezentowane podczas wystaw i w publikacjach książkowych.

W Instytucie znajdują się także zbiory kart pocztowych z początku XX wieku, w tym karty z okresu Legionów Polskich oraz te dotyczące Józefa Piłsudskiego. Posiadamy także karty związane z polskimi krajoobrazami i karty o tematyce artystycznej. Część z nich jest dostępna online: www.pilsudski.org

Zbiory Instytutu cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony naukowców, studentów i sympatyków historii.

SK.: Instytut Piłsudskiego w Ameryce, I wojna światowa, II wojna światowa, Polonia

6. Iwona Drąg-Korga, PhD

Józef Piłsudski Institute of America

T.: *Photographs and postcards collection in the Józef Piłsudski Institute of America*

A.: The Józef Piłsudski Institute of America has been running its activity in New York since 1943. The Institute is an American research and education institution with its own archive, library and art gallery. Apart from its mission to preserve and edit the collections and make them available to the public, it has been running a broad educational campaign aimed at both Polish and American communities.

The archival resources constitute the greatest part of the collection – over one million documents, the library contains 20,000 books and the art gallery over 250 paintings by some famous Polish artists, such as Wojciech Kossak, Aleksander Gierymski, Stanisław Wyspiański and Leon Wyczółkowski.

The Institute archive includes a vast collection of photographs – about 20,000, coming from private donations and from community organisations such as Komitet Obrony

Narodowej, the Committee in Support of Solidarity in New York or the collection of agendas of the Government of the Republic of Poland in exile from the World War II period. The collection has been divided into sections: personal, Second Polish Republic, World War II, post-war and Polish diaspora. Photographs from the Institute collection are presented frequently during exhibitions and in books.

The Institute also holds a collection of postcards from the beginning of 20th century, including cards from the period of the Polish Legions or those related to Józef Piłsudski. There are also some postcards associated with Polish landscapes and artistic topics. Some of them are available on-line at: www.pilsudski.org

The Institute collection get a lot of attention from researchers, students and history lovers.

KW.: Józef Piłsudski Institute of America, World War I, World War II, Polish diaspora

7. Iwona Fischer, starszy kustosz

Archiwum Narodowe w Krakowie

T.: *Pocztówka jako źródło do badań genealogicznych. O prywatnej kolekcji, pocztówkach nadsyłanych do rodziny i wydawanych przez Fischerów słów kilka*

A.: Przedstawiciele krakowskiej rodziny Fischerów od lat upodobali sobie pocztówki. Jeszcze w XIX w. Jan Franciszek Fischer wykonywał jedne z pierwszych tatrzańskich fotografii, aby wkrótce w swoim papierniczym i kolonialnym sklepie przy Rynku Głównym w Krakowie oferować pocztówki z widokami Tatr. Podczas licznych światowych podróży Fischerowie wysyłali karty pocztowe do rodziny – te stanowią wspaniałą przykład aktywności turystycznej i pozostają piękną rodzinną pamiątką. Tadeusz Fischer, przewodnik tatrzański śladem przodków chodził po Tatrach i zgromadził pokazną kolekcję tatrzańskich widoczków, jego syn Andrzej Fischer – przewodnik po Krakowie, zbiera pocztówki starego Krakowa. Autorka przyjechała do rodziny i też zbiera... pocztówki. Warto opowiedzieć o poszukiwaniach wydanych przez Fischerów pocztówek rozsianych po różnych instytucjach i zbiorach prywatnych oraz pokazać, jaki obraz rodziny wyłania się z pocztówkowej kolekcji – fantastycznego źródła do badań genealogicznych.

SK.: pocztówka tatrzańska, pocztówka krakowska, rodzina Fischerów, genealogia, badania genealogiczne

7. Iwona Fischer, senior curator

National Archive in Krakow

T.: *Postcard as a genealogy source. Some words about the Fischers' private collection, postcards sent to and published by the family*

A.: Members of the Cracovian family Fischer had a particular taste for postcards. Already in 19th century Jan Franciszek Fischer has taken one of the first photographs of Tatra Mountains to be able to offer postcards with Tatra landscapes in his stationery and colonial goods shop at Main Market Square. From their numerous tours to various

places around the world, the Fischers used to send postcards to their family – these are some marvellous examples of their tourism activity which continues to be a wonderful family souvenir. Tadeusz Fischer, a Tatra Mountain Guide, used to follow the footsteps of his ancestors in Tatras and gathered a broad collection of Tatra postcards, his son, Andrzej Fischer – a Krakow tour guide, gathers postcards of old Krakow. The author of the presentation has married into the family and is collecting postcards too. It is worth to talk about the search for postcards published by the Fischers that are scattered among various institutions and private collections and to show the image of the family which emerges from the collection of postcards – a great source of genealogical information. **KW.:** Tatra postcards, Krakow postcards, the Fischer family, genealogy, genealogical research

8. Robert Gawęł, dr inż. arch.

Muzeum Krakowa

T.: *Pocztówki fotograficzne a studia nad dziejami motoryzacji w armii austro-węgierskiej*
A.: Motoryzacja w monarchii austro-węgierskiej to wciąż problem mało znany. Z nieznanymi przyczynami brak jest na ten temat opracowań. Dotyczy to zarówno motoryzacji cywilnej jak i wojskowej. Armia austro-węgierska zaczęła stosować pojazdy mechaniczne już na początku XX wieku, prowadząc w tym względzie intensywne prace rozwojowe. Jednak w roku 1908 z przyczyn finansowych nastąpiło wstrzymanie dotychczasowego tempa tych działań. Do I WŚ Austro-Węgry przystąpiły z małą ilością pojazdów mechanicznych, w większości były to samochody osobowe. Jednak w trakcie działań wojennych przystąpiono do sukcesywnej przebudowy oddziałów samochodowych i zwiększenia ilości pojazdów. Prowadzenie studiów nad tym etapem dziejów austro-węgierskiej wojskowości jest jednak bardzo utrudnione, z racji na utrudniony dostęp do materiałów archiwalnych. Pomocna w tym względzie jest w znacznym stopniu wysłana z frontu przez żołnierzy korespondencja w postaci fotografii traktowanych jako pocztówki. Oprócz wizerunku poszczególnych pojazdów na awersie, odwrócić takiej pocztówki posiada powiązany z nim szereg informacji począwszy od daty korespondencji, poprzez stempel poczty polowej a kończąc na „pieczęcie” oddziału, do którego takowy pojazd/żołnierz należał. Korespondencja ta jest również swoistą dokumentacją frontowego życia. Materiał ten jest też bezcenny przy identyfikacji innych fotografii, częstokroć nieopisanych, wyrwanych obecnie z kontekstu historycznego.

SK.: pocztówki fotograficzne, I Wojna Światowa, motoryzacja, Austro-Węgry

8. Robert Gawęł, D. Eng

Museum of Krakow

T.: *Photography postcards and the studies on the history of motorisation in Austro-Hungarian army*

A.: Motorisation in the Austro-Hungarian Monarchy remains a little known issue. Due to unknown, there are no academic works in this field. It refers to both civil and military

motorisation. The Austro-Hungarian army began to use mechanical vehicles as early as at the beginning of the 20th century, conducting intense development works on this aspect. However, in the year 1908 due to financial reasons the former pace of works got curbed. Austria-Hungary joined World War I with a small number of motor vehicles, mostly passenger cars. However, during the warfare a gradual remodelling of automotive troops began together with an increase in the number of vehicles. Conducting research on this phase of the history of the Austro-Hungarian military science is though very difficult due to the limited access to archives. In this respect correspondence in the form of photographs treated as postcard sent by the soldiers from the front is really helpful. Apart from images of various vehicles on the front page, the reverse contained a great deal of information such as the date, military mail postmark, and the military detachment “stamp” in which a vehicle/soldier belonged. This correspondence constitutes also some kind of documentation of the life on the battlefield. What is more, the resources are invaluable while identifying other photographs, usually lacking description, now taken out of historical context.

KW.: photographic postcards, World War I, motorisation, Austria-Hungary

9. Lucyna Gęsikowska, mgr

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr W. Bełzy w Bydgoszczy

T.: *Motywy bydgoskie na pocztówkach z kolekcji Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy*

A.: Piękno Bydgoszczy z końca XIX i początku XX w., utrwalone na pocztówce, zachwyca. Ciekawe ujęcia największych arterii, interesujące kamienice, kościoły i pomniki. Ponadto place i parki, w tym planty nad Kanałem Bydgoskim, świętującym w tym roku 250-lecie istnienia. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy od lat skupia się na gromadzeniu i udostępnianiu materiałów regionalnych i wciąż poszerza swój zasób w tym zakresie. Pocztówki z motywami bydgoskimi są źródłem informacji dla historyków, kolekcjonerów oraz miłośników kultury i regionu. A co często bywa bardzo frapujące – wycinkiem niezwykłych historii, zapisanych na odwrocie kart. Wystąpienie wskaże piękno miasta nad Brdą z przełomu wieków, kunszt tworzonych wówczas pocztówek, istotę informacji zawartych na rewersie (treści, stempla z datą dzienną oraz znaczka pocztowego), a także piękno Kanału Bydgoskiego, o którym nie sposób nie wspomnieć w roku wyjątkowego Jubileuszu.

SK.: Bydgoszcz pocztówka historia kolekcja Kanał Bydgoski

9. Lucyna Gęsikowska, MA

The Voivodeship and Municipal Public Library “Dr. Witold Bełza” in Bydgoszcz

T.: *The motive of Bydgoszcz on the postcards in the Voivodeship and Municipal Public Library “Dr. Witold Bełza” in Bydgoszcz*

A.: The beauty of Bydgoszcz at the end of the 19th and the beginning of the 20th century preserved on a postcard is stunning. We can see pretty views of the biggest roads, interesting tenement houses, churches and monuments. Moreover, there are market squares

and parks, including the Bydgoszcz Canal green belt the 250th anniversary of which is celebrated this year. The Voivodeship and Municipal Public Library “Dr. Witold Bełza” in Bydgoszcz has been focusing on gathering and making available of regional materials for years and is still developing its resources in this field. Postcards with the motive of Bydgoszcz constitute a source of information for historians, collectors and the lovers of the region and its culture. What is usually interesting – pieces of some unique stories are written on the back. The presentation will indicate the beauty of the city upon Brda at the turn of the century, the art of that time postcards, the essence of the information included on the back (contents, date stamp and post stamp) as well as the beauty of the Bydgoszcz Canal which needs to be mentioned in the year of its special anniversary.

KW.: Bydgoszcz, postcard, history, collection, Bydgoszcz Canal

10. Barbara Giedroń, mgr

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smółki w Opolu

T.: *Historie w pocztówkach zapisane – najciekawsze karty pocztowe w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smółki w Opolu*

A.: Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smółki w Opolu jest główną publiczną biblioteką naukową województwa opolskiego. Szczególnym księgozbiorem, dokumentującym przeszłość i teraźniejszość Śląska, są zbiory regionalne. Znajdują się wśród nich karty pocztowe, których opolska ksiąźnica posiada prawie 6,5 tysiąca. Połowa z nich wydana została przez 1945 rokiem. Najcenniejszymi są przedwojenne karty pocztowe Opola oraz miejscowości leżących w granicach dzisiejszego województwa opolskiego. Najstarsza z nich wysłana została 22 lipca 1895 roku. Od lat kolekcja pocztówek powiększa się; rozszerza się również zakres tematyczny kolekcji. Opolska biblioteka posiada m.in. albumy z pocztówkami wielkanocnymi, widokami Karkonoszy, Warszawy, miast i miasteczek Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej – wszystkie wydane przed wybuchem II wojny światowej. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu korzysta z każdej nadarżającej się okazji do promocji swojej kolekcji przedwojennych kart pocztowych, a organizowane w oparciu o nie wystawy cieszą się dużą popularnością. Przygotowana dwa lata temu wystawa pt. „Historia w pocztówkach zapisana” udowodniła, że wartość starych kart pocztowych doceniają nie tylko historycy czy muzealnicy, a rekonstruowana w oparciu o nie przeszłość stać się może pasją dla coraz szerszej grupy odbiorców. Wystąpienie prezentuje najciekawsze karty ze zbiorów WBP w Opolu oraz udowodni, że każda z nich może być punktem wyjścia do opowiedzenia naszym Czytelnikom interesujących historii.

SK.: pocztówki, ikonografia, historia, symbole, propaganda

10. Barbara Giedroń, MA

Emanuel Smółka Voivodeship Public Library in Opole

T.: *History written on postcards – the most interesting postcards in the collection of the Emanuel Smółka Voivodeship Public Library in Opole*

A.: The Emanuel Smółka Voivodeship Public Library in Opole is the main public library

of the Opolskie voivodeship. One of the special collections documenting the past and presence of Silesia are regional collections. They include post cards, the number of which kept in the Opole Library is almost 6.5 thousand. Half of them have been published before 1945. The most valuable are the pre-war postcards depicting Opole and the villages within the borders of the present Opolskie voivodeship. The oldest of them was sent on July 22nd, 1895. For years the collection of postcards has been growing, together with its thematic scope. The library in Opole keeps i.a. albums with Easter postcards, views of Karkonosze, Warsaw, cities and towns in the Eastern Borderlines – all of them issued before World War II. The public library of the Opolskie voivodeship takes every opportunity to promote its collection of pre-war postcards and the exhibitions organised on their basis are very popular. The exhibition titled “History written on postcards” that was organised two years ago, proved that the value of old postcards is appreciated not only by historians or museologists and the past reconstructed on their basis may become more and more people’s hobby. The presentation will show the most attractive cards from the collection of the Voivodeship Public Library in Opole and prove that each of them may become a point of departure for telling our readers some interesting stories.
KW.: postcards, iconography, history, symbols, propaganda

11. Jan Jakub Grabowski, mgr

Muzeum Krakowa

T.: *Okupowany Kraków oczami Niemców. Wokół kolekcji Guido Morbera ze zbiorów Muzeum Krakowa*

A.: Pośród bogatych zbiorów fotograficznych Muzeum Krakowa na szczególną uwagę zasługuje kolekcja podarowana instytucji przez monachijskiego kolekcjonera i pasjonata – Guido Morbera. W skład przekazanego przezeń zbioru wchodzi 454 fotografie wykonane przez okupantów; lekarzy, żołnierzy i urzędników, którzy znaleźli się w Krakowie podczas II wojny światowej. Najczęściej przedstawiają one sceny z życia codziennego, ale również dokumentują obraz Krakowa w latach 1939–1944 uwzględniając m.in. zmiany architektoniczne, jakie zaszły w przestrzeni miasta. Ponadto w zbiorach możemy odnaleźć zdjęcia szeroko pojętych militariów (m.in. koszary przy ul. Wrocławskiej, szpital wojskowy przy ul. Garncarskiej, czy lotnisko na Rakowicach), zniszczenia w wyniku działań wojennych oraz judaica – w tym szczególnie cenne, które wykonano na terenie krakowskiego getta.

SK.: Kraków, wojna, fotografia, muzealia, archiwalia

11. Jan Jakub Grabowski, MA

Museum of Krakow

T.: *Occupied Krakow as seen by Germans. About the Guido Morber's collection in the Museum of Krakow*

A.: Among the rich collection of photographs kept by the Museum of Krakow one that was donated to the institution by a collector and a geek from Munich – Guido Morber, deserves particular attention. The collection donated by him contains 454 photographs

taken by occupiers; doctors, soldiers and officials who stayed in Krakow during the Second World War. They most often depict scenes of everyday life, but also document the image of Krakow in the period 1939–1944, including i.a. architectural changes in the space of the city. Moreover, in the collection we can find photographs of broadly understood military objects (i.a. the barracks at Wroclawska street, the military hospital at Garncarska street or the airport in Rakowice), war damages and books and other items related to the Jewish culture – including some particularly valuable items produced in the Krakow Ghetto.

KW.: Krakow, war, photography, museum items, archival documents

12. Michał Tomasz Gronowski OSB, dr hab.

Opactwo Benedyktynów w Tyńcu / Wydział Nauk o kulturze i sztuce UW

T.: *O pożytkach z analizy zdjęć archiwalnych. Prace i badania przy konserwacji architektury i wyposażenia opactwa benedyktynów w Tyńcu*

A.: Opactwo w Tyńcu jest najstarszym, założonym w 1044 r., istniejącym w Polsce klasztorem, co sprawia, że tym samym jest wyjątkowym świadkiem rozwoju monastycyzmu w Europie oraz świadkiem długiej i burzliwej historii Polski: od zarania jej państwowości, przez rozbiory i kasatę i zniszczenie opactwa w XI oraz odrodzenie w XX w. Burzliwe dzieje opactwa: kasata (1816), pożar opactwa (1831), adaptacje dokonywane w ciągu XIX w. na potrzeby kultu parafialnego i pobożności ludowej przyczyniły się do zniszczenia lub degradacji sporej części substancji zabytkowej. Po powrocie benedyktynów do Tyńca (lato 1939) podjęto prace związane z ponowną adaptacją kościoła do potrzeb monastycznej liturgii, jak również nadaniem świątyni takiego wystroju, który odpowiadałby promowanemu wówczas duchowi odnowy liturgicznej i fascynacji sztuką romańską. Usunięto wówczas większą część barokowego wyposażenia kościoła. Począwszy od końca lat 70. XX w. rozpoczęto prace konserwatorskie, mające na celu odnowienie oraz przywrócenie wyposażenia. Przy konserwacji i następnie rekompozycji nie dysponowano często materiałem archiwalnym i ikonograficznym, co skutkowało niekiedy trafnymi identyfikacjami, niekiedy zupełnie zmieniając atrybucję danych rzeźb, podobnie jak nie przypisano niektórych rzeźb do poszczególnych ołtarzy w sposób właściwy; nie zawsze też podczas konserwacji wiernie odtwarzano układ rąk czy zachowanych atrybutów. Prowadzone od 2014 r. równoległe z pracami konserwatorskimi kwerendy oraz prace inwentaryzacyjne przyniosły nowe i zaskakujące ustalenia. Analizując bogaty zbiór zdjęć archiwalnych z okresu przed- i powojennego zidentyfikowano przykładowo w zbiorze destruktywów figury aniołów ze zwieńczeń bocznych ołtarzy, historyczne tabernakulum, fragmenty ozdobnych kartuszy ze stall, komplet cynowych świeczników z wielkiego ołtarza, jak również uznawany za zaginiony od kilkudziesięciu lat obraz Matki Bożej z tzw. Kaplicy Ciemnej, od XVII w. otaczany kultem i uznawany za cudowny. Istotną rolę odgrywają w tym odnalezione po roku 2000 fotografie wnętrza kościoła, wykonane w 1929 r. przez Tadeusza Przyppkowskiego przechowywane obecnie w fototece IS PAN

w Warszawie. Ich szczegółowa analiza pozwoliła już w poprzednich dwóch latach na odtworzenie historycznego układu obrazów w zapleckach stall, jak również na konserwację (a w części rekonstrukcję) zespołu medalionów św. Benedykta wraz z podtrzymującymi je personifikacjami cnót kardynalnych. Również dzięki tym zdjęciom udało się poczynić istotne reinterpretacje dotyczące datowania rozebranych w 1940 r. organów chórowych, a w konsekwencji rozpocząć proces ich odbudowy. Analiza zdjęć archiwalnych przyniosła zaskakujące rezultaty również przy badaniu architektury zespołu klasztornego, którego spore partie zostały zniszczone bądź mocno przekształcone w wyniku wojen, pożaru, ale też prowadzonej później odbudowy. Udokumentowane na zdjęciach archiwalnych partie budynków, detale architektoniczne lub wątki kamienne pozwoliły na skorygowanie interpretacji lub datowania.

SK.: fotografie, pocztówki, konserwacja, badania, Tyniec

12. Michał Tomasz Gronowski OSB, dr hab.

Benedictine Abbey in Tyniec / Warsaw University, Faculty of Culture and Arts

T.: *About the benefits of archival photographs analysis. Works and research during the conservation of architecture and furniture of the Benedictine Abbey in Tyniec*

A.: The Benedictine Abbey in Tyniec, established in 1044, is the oldest monastery in Poland, which makes it a unique witness of the development of monasticism in Europe and a witness of the long and tumultuous history of Poland: since the beginning of its statehood, through the Partition and the dissolution and destruction of the abbey in the 11th c. and its restoration in the 20th c. The turbulent history of the abbey: its dissolution (1816), fire (1831), adaptations made during the 19th c. for parish worship and popular devotion contributed to the destruction or degradation of a big part of the historical layer. After the Benedictine Order returned to Tyniec (summer 1939), works related to the re-adaptation and re-order of the church began so that it will fulfil the needs of monastic liturgy and be in accordance with the then promoted Liturgical Movement and the fascination with Romanesque art. Most of the Baroque decorations have been removed at that time. At the end of the 1970s, restoration works began in order to renew and restore the furnishings. As there was usually no archival nor iconographic materials available during the conservation and then reordering, the identification of some sculptures has been done appropriately and in case of some other, they have been assigned completely differently; similarly during this conservation works some sculptures were wrongly assigned to particular altars and not always the composition of hands or preserved attributes got reconstructed adequately. Queries and inventory works carried out simultaneously since 2014, brought some new and surprising outcomes. Analysing the rich collection of pre- and post-war archival photographs, several objects were identified among the destructed items, e.g. figures of angels from the coping of side-altars, historical tabernacle, fragments of decorative cartouches from stalls, a full set of tin candlesticks from the main altar and a painting of the Mother of God from the so-called Dark Chapel, which had been worshipped and rendered mi-

raculous since 17th c. and for decades considered lost. In this a vital role was played by photographs taken in 1929 by Tadeusz Przyppkowski, discovered after 2000, that show the church interior, which are currently being kept in the collections of photographs of the Institute of Art of the Polish Academy of Sciences. Thanks to their detailed analysis, already during the previous two years a historical layout of paintings in the upper parts of stalls has been reconstructed and a conservation (and partial reconstruction) of a set of St. Benedict's medallions together with personifications of cardinal virtues that hold them carried out. Thanks to these photographs, some crucial reinterpretations concerning the dating of organs disassembled in 1940 have been achieved too and thus the reconstruction works began. Analysis of archival photographs brought also some surprising results concerning the architecture of the monastery complex a great deal of which got demolished or significantly reshaped after the wars and fire, but also during subsequent reconstruction. Parts of the buildings, architectural details or stony courses documented in photographs enabled to adjust their interpretation or dating.

KW.: photographs, postcards, conservation, research, Tyniec

13. Ludmiła Gutnik / Tetiana Galkewicz

Biblioteka Narodowa Ukrainy im. W. I. Wernadskiego, Dział Sztuk Pięknych

T.: *Kolekcja Pocztówek ze zbiorów Działu Sztuk Pięknych Biblioteki Narodowej Ukrainy im. W. I. Wernadsky: skład tematyczny, gatunkowy i potencjał informacyjny*

A.: Wystąpienie poświęcone jest badaniu sekcji „ukraińskiej” w kolekcji pocztówek z końca XIX – początku XX wieku ze zbiorów Wydziału Sztuk Pięknych Instytutu Badań nad Książką. Przedstawione zostaną różne rodzaje widokowych pocztówek (fotograficzne, artystyczne/reprodukcyjne). Uwzględniono różne treści tematyczne; zbadano potencjał informacyjny tych dokumentów jako pomocniczych ikonograficznych źródeł wizualnych dla szerokiego zakresu badań historycznych i kulturowych, historii fotografii i wydawnictw. Szczególną uwagę poświęcono analizie pocztówek zawierających dokumentalne fotografie ogólnych panoram miast i miasteczek oraz fotografie obiektów architektonicznych, które z biegiem czasu zostały przebudowane lub bezpowrotnie utracone. Wartość tych artefaktów jest niekwestionowana nawet w kontekście obecnej wojny rosyjsko-ukraińskiej, kiedy niszczone są nie tylko pojedyncze budynki i budowle, pomniki, miejsca pamięci, ale także całe miasta.

SK.: Ukraina, pocztówka, kolekcji pocztówek, pocztówka ukraińska; pocztówka widokowa

13. Ludmiła Gutnik / Tetiana Galkewicz

The Vernadsky National Library of Ukraine Department of Fine Arts

T.: *The postcards collection in the Department of Fine Arts of the Vernadsky National Library of Ukraine: themes, genres and informational potential*

A.: The subject of my presentation is the research on the “Ukrainian” section within the collection of postcards from the late 19th and early 20th centuries in the Department of Fine Arts of the Book Research Institute. Different types of picture postcards (photo-

graphic, artistic/reproductions) will be presented. Various themes were considered and the informational potential of these documents as supplementary iconographic visual resources for a broad scope of historic and cultural research as well as for history of photography and publications studied. Particular attention was given to the analysis of postcards containing documentary photographs of general city and towns panorama pictures and photographs of architecture that has been remodelled in the course of time or got demolished and are irrecoverable. The value of these objects is unquestionable even in the context of the ongoing Russo-Ukrainian war, while not only individual buildings, monuments and memorials but also entire cities are being destroyed.

KW.: Ukraine, postcard, postcards collection, Ukraine postcard, picture postcard

14. Tomasz Hajewski, dr

Archiwum Państwowe w Katowicach

T.: *Zbiory ikonograficzne w spuściźnie Wiktora Kargera w cieszyńskim oddziale Archiwum Państwowego w Katowicach*

A.: Wiktor Karger (1880–1976) był cieszyńskim historykiem sztuki i archeologiem, a przede wszystkim wieloletnim kustoszem Muzeum w Cieszynie. Dzięki jego zaangażowaniu cieszyńskie zbiory muzealne oraz archiwalne przetrwały w czasie II wojny światowej. Spuścizna tej wybitnej postaci przechowywana jest obecnie w cieszyńskim oddziale Archiwum Państwowego w Katowicach. Obok dokumentów i artykułów, zawiera ona bogaty zbiór pocztówek i fotografii. Celem artykułu jest przybliżenie osoby Wiktora Kargera, a także omówienie zbiorów ikonograficznych zawartych w jego spuściźnie.

SK.: Śląsk Cieszyński, Cieszyn, archiwum, spuścizna, zbiory ikonograficzne

14. Tomasz Hajewski, PhD

State Archives in Katowice

T.: *Collections of iconography in Wiktor Karger's legacy in the State Archives in Katowice*

A.: Wiktor Karger (1880–1976) was an art historian and archaeologist based in Cieszyn but above all a long term curator of the Museum of Cieszyn. Thanks to his involvement, the museum and archival collections of Cieszyn survived the Second World War. The legacy of this exceptional person is currently being kept in the State Archives branch in Cieszyn. Apart from documents and articles, it contains a wide collection of postcards and photographs. The aim of the paper is to present the figure of Wiktor Karger and to discuss the collection of iconography included in his legacy.

KW.: Cieszyn Silesia, Cieszyn, archive, legacy, iconography collection

15. Elżbieta Hudzik, mgr

Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

T.: *Kolekcja pocztówek z Gabinetu Zbiorów Graficznych Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu: tematyka, przechowywanie, opracowanie, udostępnianie, publikacje, wyzwania*

A.: Kolekcja pocztówek w Gabinetzie Zbiorów Graficznych BU UMK liczy ponad 140 tys. obiektów i jest jedną z największych tego typu kolekcji publicznych w Polsce. Kolekcja gromadzona była przez lata głównie z darów, egzemplarza obowiązkowego, wymiany dubletów i kupna.

Zgromadzone pocztówki datowane są na okres od końca XIX w. po czasy obecne. Najciekawsze i najcenniejsze pod względem artystycznym i historyczno-dokumentacyjnym są pocztówki pochodzące z pocz. XX w. i nawiązujące często do secesji oraz z międzywojnia, w których często wykorzystywano fotografię. Znaczącym nabytkiem była licząca około 60 tys. pocztówek kolekcja uzyskana w 1970 r. od kolekcjonera pocztówek, inż. Stanisława Rzeźniackiego.

Głównym problem i wyzwaniem jest zinwentaryzowanie tak ogromnego zbioru i wprowadzenie go do bibliotecznego systemu katalogowego ALMA.

Kolekcja ta mimo braku profesjonalnego jej opracowania i skatalogowania, jest kolekcją „żywą”, biorącą udział w wystawach bibliecznych i poza nią, jest tematem opracowań i materiałem źródłowym i ikonograficznym do prac naukowych, prezentacji i grantów.

SK.: publiczna kolekcja pocztówek, dawne pocztówki, Gabinet Zbiorów Graficznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu, Opracowanie i katalogowanie pocztówek, ikonografia

15. Elżbieta Hudzik, MA

The Academic Library of the Nicolaus Copernicus University in Toruń

T.: *Collection of postcards in the graphic art collection of the Academic Library of the Nicolaus Copernicus University in Toruń: themes, storage, editing, making available, publication, challenges*

A.: The collection of postcards in the graphic art collection of the AC NCU contains over 140,000 items and is one of the biggest of that kind in Poland. The collection has been gathered for years mainly thanks to donations, legal deposit, exchange of duplicates and purchase.

The postcards come from the period since the late 19th century until now. From artistic and historic as well as documentative point of view, the most interesting and valuable are the early 20th c. postcards, usually referring to the secession style and from the inter-war period when photography was a frequently used tool. The collection of c. 60,000 postcards obtained in 1970 from a postcard collector Eng. Stanisław Rzeźniacki was an important acquisition.

One of the chief problems and challenges is to take inventory of such a big collection and enter it into the ALMA Library Cataloguing System.

This collection, although it has not been professionally edited and catalogued, is a “live” collection, included in exhibitions in the library and outside, and a subject of publications and source material as well as an iconography resource for academic works, presentations and grants.

KW.: public postcards collection, old postcards, the graphic art collection of the Nicolaus Copernicus University Library, editing and cataloguing of postcards, iconography

16. Anna Irach, mgr

Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki

T.: *(Nie)istniejące. Dawne budynki wzgórza wawelskiego na fotografiach ze zbiorów Archiwum Zamku Królewskiego na Wawelu*

A.: Podczas referatu zostaną zaprezentowane fotografie (ze zbiorów Archiwum Zamku Królewskiego na Wawelu – Państwowych Zbiorów Sztuki) wybranych, nieistniejących już budynków na wawelskim wzgórzu i w jego otoczeniu. Obiekty te, zniszczone lub rozebrane, niegdyś stanowiły naturalny krajobraz wzniesienia. Większość z nich powstała w wyniku austriackiej przebudowy Wawelu na cytadelę. Inne swój początek mają w wiekach XVI i XVII. Wyburzane, aby na ich miejscu powstały nowe, likwidowane przez okupanta. Każdy z nich ma swoją własną historię. Mimo, że nie stanowią już panoramy wzgórza, dzięki fotografiom nadal „istnieją”. Są zatem wartościowym, często bezcennym źródłem historycznym. Referat ma na celu nie tylko krótkie przybliżenie historii budynków i okoliczności ich zniknięcia, ale przede wszystkim jest podkreśleniem znaczenia fotografii w badaniach naukowych wielu dziedzin.

SK.: wzgórze wawelskie, fotografia, źródło historyczne, architektura, Kraków

16. Anna Irach, MA

The Wawel Royal Castle – National Art Collection

T.: *(Non)existent. Old buildings on the Wawel Hill on the photographs from the Archives of the Wawel Royal Castle collection*

A.: During the presentation some photographs (from the Archives of the Wawel Royal Castle collection – State Art Collection) of the selected no longer existing buildings situated on the Wawel Hill and its surroundings will be shown. These objects, damaged or demolished, used to constitute a natural landscape of the hill. Most of them had been built during the reconstruction of the Wawel castle into a citadel done by the Austrians. Some other take their origin in the 16th and 17th century. Demolished, so that the new ones could be built in their place, eradicated by the occupier. Each of them has its own history. Although they are no longer a part of the hill landscape, they still ‘exist’ thanks to photographs. Thus, they are a precious, sometimes even an invaluable, historical source. The aim of this paper is not only to briefly discuss the history of the buildings and the circumstances of their clearance, but, above all, to highlight the role of photography in different fields of scientific research.

KW.: Wawel Hill, photography, historical resource, architecture, Krakow

17. Danuta Jackiewicz, mgr

Muzeum Narodowe w Warszawie

T.: *Fotograficzne tableau jako medium społecznościowe XIX wieku*

A.: Pamiątkowe fotografie określane obecnie terminem tableau rozpowszechniały się od początku lat 60. XIX wieku pod nazwą „grupy okolicznościowe z winietą”. Zamawiały je gremia zawodowe, aktywne grupy społeczne, osoby prywatne bądź inicjowali takie

kompozycje właściciele renomowanych zakładów fotograficznych. Oryginał powstawał jako efekt współpracy rysownika i fotografa albo był realizowany wyłącznie techniką fotograficzną. W II połowie XIX wieku fotograficzne tableau stanowiło fenomen podobny dzisiejszym mediom społecznościowym. Komunikowało aktualne treści za pomocą obrazu, tekstu oraz komentarza, co umożliwiało interaktywny dialog między grupami społecznymi organizującymi przekaz a ich odbiorcami. Zbiory fotograficzne muzeów, bibliotek i archiwów pełne są takich autoprezentacji grup zawodowych, pamiątek roczników szkolnych i studenckich, kompozycji promujących naukę i kulturę lub podsumowujących rozmaite wydarzenia i konkretne osiągnięcia, na przykład w dziedzinie industrializacji. Warto zwrócić baczną uwagę na fotograficzne tableaux, drobiazgowo je studiować i dokładnie opracowywać także w celu spojrzenia na nowo na obecność fotografii w polskiej kulturze.

SK.: fotografia, tableau fotograficzne, kultura wizualna, media społecznościowe, kolekcje fotograficzne

17. Danuta Jackiewicz, MA

National Museum in Warsaw

T.: *Photographic tableau as social media of the 19th century*

A.: Commemorative photos currently known as tableau has become popular since the early 1860s. under the name “commemorative groups with a vignette”. They used to be ordered by professional assemblies, active social groups, private persons or at the instigation of the owners of prestigious photographic studios. The original was the effect of cooperation between a drafter and a photographer or using a photographic technique only. In the second half of the 19th c. photographic tableau used to be a phenomenon similar to today’s social media. Current content was conveyed by means of image, text and a comment which enabled an interactive conversation between social groups organising the message and their recipients. Photographic collections kept by museums, libraries and archives are full of such self-representations of professional groups, school and college class keepsakes, compositions promoting science and culture or summarising various events and special achievements, e.g. in the field of industrialisation. Particular attention shall be given to photographic tableaux, study them meticulously and analyse them closely also in order to take a new look at the presence of photography in Polish culture.

KW.: photography, photographic tableau, visual culture, social media, photographic collections

18. Maciej Jakubowski, mgr

Muzeum Romantyzmu w Opinogórze

T.: „O zmarli Polacy! Ja idę do was.” – *polscy wieszczowie i ich dzieła na kartach pocztowych ze zbiorów Muzeum Romantyzmu w Opinogórze*

A.: Trzech wybitnych wieszczów polskich – Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki i Zyg-

munt Krasiński – wywarli wielki wpływ na symbolikę doby niepodległościowej. W XIX i na początku XX wieku pojawiały się obrazy, rzeźby jak i przedmioty codziennego użytku z ich wizerunkami, bądź motywami z „Pana Tadeusza”, „Irydiona”, czy innych dzieł. Pojawili się także na kartach pocztowych, które były chętnie wysyłane i kolekcjonowane przez Polaków, najczęściej wywodzących się z arystokracji.

Jako Muzeum Romantyzmu gromadzimy wszelkie pamiątki związane z rodem Krasińskich, w szczególności dotyczące poety Zygmunta Krasińskiego, ale także innymi narodowymi wieszczami, jak i artystami, malarzami, poetami czasu romantyzmu krajowego i europejskiego.

W naszych zbiorach znajduje się kolekcja pocztówek związanych z Zygmuntem Krasińskim, Adam Mickiewiczem i Juliuszem Słowackim. W szczególności ten ostatni ma przyzwoitą kolekcję zarówno własnych portretów, jak i malowanych scen inspirowanych poematem „Anelli”, czy dramatów „Kordian” i Balladyna. Są też karty pocztowe z 1909 roku wydane w zaborze rosyjskim, poświęcone miastu Krzemieniec z przedstawieniem jej najśłynniejszego mieszkańca.

Posiadamy spory zbiór pocztówek inspirowanych epopeją „Pan Tadeusz”, oraz poematami „Konrad Wallenrod” i „Grażyna”, z pięknymi ilustracjami Wojciecha Kossaka. Mamy też ciekawe eksponaty jak karta z alegorią pomnika wieszczka z Nowogródka.

W zbiorach tych nie mogło zabraknąć pocztówek poświęconych Zygmunтови Krasińskiemu. Są to głównie jego portrety.

Większość kart pocztowych powstało w Galicji na początku XX wieku. Wyprodukowały je np. Wydawnictwo Salonu Malarzy Polskich w Krakowie, Wydawnictwo Polonia w Krakowie, Wydawnictwo w Myślenicach czy Wydawnictwo Postęp, Niemojewski & Dębicki we Lwowie.

Ciekawostką jest iż z tego samego okresu mamy pocztówki intelektualistów czeskich, wydane w Pradze, które także chcemy zaprezentować.

SK.: Muzeum Romantyzmu Krasiński Słowacki Mickiewicz

18. Maciej Jakubowski, MA

The Museum of Romanticism in Opinogora

T.: *“Oh, dead Poles! To you I go” – Polish bards and their works on the postcards in the collection of the Museum of Romanticism in Opinogora*

A.: Three great Polish bards – Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki and Zygmunt Krasiński – had a great impact on the symbolism of the independence movement. During the 19th and at the beginning of the 20th century, paintings, sculptures and everyday objects with their images or motives from “Pan Tadeusz”, “Irydion” or other works have been produced. They appeared also on postcards, keenly sent and collected by Poles, most commonly those descending from aristocracy.

As a Museum of Romanticism we gather every kind of keepsakes related to the Krasiński family, particularly those associated with Zygmunt Krasiński the poet, but also to other national bards as well as Polish and European romantic artists, painters, poets.

Our collection contains a group of postcards related to Zygmunt Krasiński, Adam Mickiewicz and Juliusz Słowacki. Particularly the latter has quite a collection of portraits as well as painted scenes inspired by a poem titled “Anhelli” or plays such as “Kordian” and “Balladyna”. There are also some cards from 1909, published on Russia-administered territory, devoted to the city of Krzemieniec together with the image of its most famous citizen.

We keep quite a broad collection of postcards inspired by the epic “Pan Tadeusz” and narrative poems “Konrad Wallenrod” and “Grażyna”, with beautiful illustrations by Wojciech Kossak. There are also some interesting exhibits such as a card with an allegoric image of the Bard from Navahrudak’s monument.

The collection would be incomplete without the postcards devoted to Zygmunt Krasiński. These are mainly his portraits.

Most of the postcards were produced in Galicia at the beginning of the 20th c. They were created by e.g. The Salon of Polish Painters Publishing House in Krakow, the Polonia Publishing House in Krakow, the publishing house in Myślenice or the Postęp, Niemojewski & Dębicki Publishing House in Lviv.

What is interesting is that from this period we keep also some postcards by Czech intellectuals published in Prague that we would like to present as well.

KW.: Museum of Romanticism, Krasiński, Słowacki, Mickiewicz

19. Agnieszka Janczyk, mgr

Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki

T.: *Historyczne fotografie kolekcji Jerzego hr. Mycielskiego*

A.: Jerzy hr. Mycielski (1856–1928) zgromadził kolekcję prac artystów polskich, tworzących w XIX i na początku XX w. Szczególnie ważna jest jej część związana z Legionami Polskimi, które Mycielski czynnie wspierał, m.in. organizując wystawy sztuki legionowej. W testamencie z 1927 r. (zrealizowanym w 1928) zapisał obrazy, rysunki i rzeźby Państwowym Zbiorom Sztuki na Wawelu.

Mycielski systematycznie dokumentował kolekcję w krakowskich zakładach fotograficznych Ignacego Kriegera i Antoniego Pawlikowskiego. Wykonane wówczas klisze szklane i odbitki zachowały się w zbiorach kilku krakowskich instytucji: Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Muzeum Krakowa, Fototece Instytutu Historii Sztuki UJ i w Zamku Królewskim na Wawelu. Niektóre fotografie zostały zreprodukowane na barwnych pocztówkach, co podnosi jeszcze ich wartość. Dokumentacja kolekcji ma duże znaczenie, gdyż część ofiarowanych Wawelowi obiektów jest stratami wojennymi, a dzięki fotografiom możliwe jest ich rozpoznanie i odzyskanie.

SK.: Jerzy Mycielski, sztuka polska, Legiony Polskie, fotografia, pocztówka

19. Agnieszka Janczyk, MA

The Wavel Royal Castle – National Art Collection

T.: *Historic photographs in earl Jerzy Mycielski’s collection*

A.: Earl Jerzy Mycielski (1856–1928) had gathered a collection of works by Polish artists who were active during the 19th and early 20th c. Particularly important is its part related to the Polish Legions, which Mycielski very much supported, e.g. by organising exhibitions of legionary art. In his last will made in 1927 (fulfilled in 1928), he left paintings, drawings and sculptures to the Wawel National Art Collection.

Mycielski systematically documented the collection gathered in the photographic studios of Ignacy Krigier and Antoni Pawlikowski in Krakow. Glass plate negatives and prints produced at that time are preserved in the collections of some institutions in Krakow: Museum of the Jagiellonian University, Museum of Krakow, the Photographic Library collection of the UJ Institute of Art History and in the Wawel Royal Castle. Some photographs have been reproduced on colour postcards, that adds to their value. Documentation of the collection is of much importance as some of the items donated to Wawel are wartime losses and thanks to photographs it is possible to recognise and retrieve them.

KW.: Jerzy Mycielski, Polish art, Polish Legions, photography, postcard

20. Janusz Jaremen, mgr

Muzeum Karkonoskie

T.: *Fotografia w zbiorach Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze*

A.: Kolekcję fotografii Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze stanowi ponad 1000 eksponatów w formie odbitek wykonanych z negatywów na różnych podłożach. Obrazy pozytywowe zostały wykonane na papierach solnych i w przeważającej większości albuminowych o rozmaitych formatach. Zbiory druków wykonanych na podstawie fotografii stanowią pokaźną kilkutyśieczną kolekcję obiektów. W grupie tej znajdują się teki lokalnych i berlińskich wydawców z pięknymi drukami wykonanymi na podstawie wysokiej jakości fotografii. Za najcenniejszy w Muzeum Karkonoskim uważa się zbiór fotografii Hermanna Krone, słynnego fotografa działającego na co dzień w Dreźnie, lecz chętnie odwiedzającego Karkonosze. Kolekcję uzupełniają albumy europejskiej fotografii, gromadzonej przez kilku arystokratów rodu von Reuss ze Staniszoła koło Jeleniej Góry, którzy w II połowie XIX w. zaangażowani byli w służbie dyplomatycznej królestwa Prus w Paryżu. W zasobach Muzeum znajdują się także zbiory szklanych negatywów w ilości ok. 500 szt. w formatach od 9×12 cm do 18×24 cm, które aktualnie są przedmiotem opracowania i przygotowania do kopiowania na papierach światłoczułych tradycyjną metodą fotochemiczną, albowiem obrazy te istnieją jedynie w formie cyfrowych skanów. Odbitki zostaną przeznaczone do wykorzystania na przyszłych ekspozycjach. Starannie i fachowo wykonana kopia z oryginalnego negatywu jest najlepszą metodą prezentacji tego typu eksponatu, pozwalając widzom na najpełniejsze z nim obcowanie i jest najlepszą formą zabezpieczenia treści zawartej na negatywie.

SK.: fotografia, negatyw, pozytyw, stereofotografia, druk

20. Janusz Jaremen, MA

Museum of the Krkonose Mountains

T.: *Photography in the collection of the Museum of the Krkonose Mountains in Jelenia Góra*
A.: The photography collection in the Museum of the Krkonose Mountains in Jelenia Góra includes over 1000 exhibits in the form of prints from negatives made on various surfaces. Positives are different size salt prints and predominantly albumen prints. Collections of prints based on photographs constitute a vast collection consisting of several thousands items. This group includes files of local publishers and publishers from Berlin containing beautiful prints produced on the basis of high-quality photographs. The most precious object in the collection of the Museum of the Krkonose Mountains is a collection of photographs by Hermann Krone, a famous photographer who worked on a daily basis in Dresden, but keenly visited the Krkonose Mountains. The collection is supplied with some albums of European photographs, gathered by some noble men of von Reuss family from Staniszków near Jelenia Góra, who in the second half of 19th c. were involved in the foreign service of the Kingdom of Prussia in Paris. The Museum collection contains also the collection of c. 500 glass plate negatives of sizes from 9×12 cm to 18×24 cm, which are currently being edited and prepared for being copied on light-sensitive paper using a traditional photochemical method as these images exist only as digital scans. Their prints will be intended for use during future exhibitions. A print produced from an original negative in a diligent and professional manner is the best method to present this kind of exhibit, enabling the viewers to fully experience it and is the best form of preservation of the content of the negative.

KW.: photography, negative, positive, stereophotography

21. Katarzyna Jarzyńska, mgr / Renata Rokicka, mgr

Uniwersytet Warszawski

T.: *Zbiory ikonograficzne w Połączonych Bibliotekach WFiS UW, IFiS PAN i PTF*

A.: Połączone Biblioteki Wydziałów Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego (WFiS UW), Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk (IFiS PAN) i Polskiego Towarzystwa Filozoficznego (PTF) jako kontynuatorzy biblioteki Wydziału Humanistycznego UW w ciągu swojej 70-letniej historii zgromadziły wiele materiałów archiwalnych profesorów oraz pasjonatów filozofii i socjologii związanych z współtworzącymi bibliotekę instytucjami. Wśród najcenniejszych zbiorów należy wyróżnić księgę pamiątkową oraz tablicę pamiątkową ofiarowane prof. Kazimierzowi Twardowskiemu, zbiór materiałów ilustracyjnych, pocztówki, a także odrębny zbiór fotografii. Celem wystąpienia jest przeglądowe ukazanie zbiorów ikonograficznych zgromadzonych w Połączonych Bibliotekach. Analizie poddano wybrane materiały ikonograficzne, wchodzące w skład spuścizn po poszczególnych profesorach, co pozwoli na ukazanie z jakimi środowiskami naukowymi i politycznymi utrzymywali oni ścisłe kontakty. Szczególna uwaga poświęcona zostanie spuściznie Janusza Krajewskiego (1908–2000), który był pierwszym kierownikiem i organizatorem Połączonych Bibliotek. Niedługo przed śmiercią swojej bibliotece ofiarował bogaty księgozbiór, a także obszerną spuściznę archiwalną. Celem badań będzie ukaza-

nie Krajewskiego jako kierownika biblioteki, bibliografa, współpracownika wybitnych naukowców, a przede wszystkim człowieka darzącego ogromnym szacunkiem pracę z książką i czytelnikiem. Wystąpienie uzupełni lukę w zakresie opracowań dotyczących zbiorów ikonograficznych znajdujących się w polskich bibliotekach naukowych.

SK.: komunikacja naukowa, pocztówki, widokówki, fotografie, Połączone Biblioteki WFiS UW, IFiS PAN i PTF

21. Katarzyna Jarzyńska, MA / Renata Rokicka, MA

University of Warsaw

T.: *Iconographic collections of the Joint Libraries WFiS UW, IFiS PAN and PTF*

A.: The Joint Libraries of the Faculty of Philosophy and Sociology of the University of Warsaw (WFiS UW), the Institute of Philosophy and Sociology of the Polish Academy of Sciences (IFiS PAN) and the Polish Philosophical Society (PTF) as the continuers of the library of the Faculty of Humanities of the University of Warsaw, during their 70-years history, have obtained a great deal of archival materials from professors as well as philosophy and sociology enthusiasts associated with institutions co-creating the library. The most precious items include a festschrift and a commemorative plaque offered to prof. Kazimierz Twardowski, a collection of illustrations, postcards, as well as separate collection of photographs. The aim of the presentation is to give a general picture of the iconography collections gathered in the joined libraries. The analysis of iconographic materials included in the legacies of individual professors will enable to present what were the academic and political environments with which they maintained close contacts. Particular attention will be given to the legacy of Janusz Krajewski (1908–2000) who was the first supervisor and organiser of the joint libraries. Close before his death, he donated a rich collection of books to his library and a vast archival legacy. The aim of the research will be to present Krajewski as a library supervisor, bibliographer, co-worker of some exceptional researchers and, above all, a man who had great regard for work with the book and the reader. The presentation will make up the deficit of works on iconographic collections kept by Polish academic libraries.

KW.: academic communication, postcards, picture cards, photographs, Joint Libraries WFiS UW, IFiS PAN and PTF

22. Krzysztof Jaworski, dr hab., prof. UWr

Instytut Archeologii Uniwersytet Wrocławski

T.: *Obraz turysty przełomu XIX i XX w. na widokówkach i fotografiach ze śląskiej części Sudetów – przykład góry Gromnik na Wzgórzach Niemczańsko-Strzeleńskich*

A.: Góra Gromnik o wysokości 394 m n.p.m., będąca kulminacją Wzgórz Strzeleńskich, stanowiła w XIX i 1. poł. XX w. prawdziwy fenomen turystyczny w skali wykraczającej daleko poza Dolny Śląsk. Ze względu na budowę w 1825 r. na reliktach średniowiecznego zamku jednej z najstarszych w Europie murowanych wież widokowych oraz jej zaplecza (gospoda, sala taneczna, sieć pieszych szlaków turystycznych itd.), Gromnik stał się atrak-

cją porównywalną nawet ze Ślężą, zamkiem Książ i Karkonoszami. Przekonuje o tym materiał ikonograficzny. Wieża widokowa oraz inne atrakcje masywu przedstawione zostały na przeszło 120 znanych obecnie różnych wzorach widokówek, wydawanych w latach 1890–1941 przez firmy fotograficzne i oficyny wydawnicze nie tylko z pobliskich miejscowości (m.in. Strzelin, Ziębice, Przeworno), ale też z Wrocławia, Lipska, Berlina i Hagen w Westfalii. Widokówki wysyłane z agencji pocztowej na Gromniku trafiały nawet na inne kontynenty – m.in. do Nowego Jorku i Brazylii. Wydawnictwa te, oprócz udokumentowania architektury i innych atrakcji Gromnika, ukazują też swoisty kanon zachowań oraz strój turystów odwiedzających to miejsce w XIX i I. poł. XX w.

SK.: Góra Gromnik, Przedgórze Sudeckie, dawna turystyka, wieże widokowe, karty pocztowe

22. Krzysztof Jaworski, dr hab., prof. UW

The Institute of Archaeology at the University of Wrocław

T.: *The image of a tourist of the turn of 19th–20th centuries on postcards and photographs from the Silesian part of Sudetes – the example of Gromnik mountain at Niemcza-Strzelin Hills*

A.: The Gromnik mountain, 394 m, the culmination of the Strzelin Hills, in the 19th and early 20th c. was a true phenomenon for tourists way beyond Lower Silesia. Thanks to the building of one of the oldest brick viewing towers in Europe together with other facilities (inn, dancing hall, a network of tourist routes etc.) on the remains of a medieval castle in 1825, Gromnik became an attraction comparable even to Ślęża mountain, Książ castle and the Krkonose Mountains. The iconographic material proves this. The viewing tower and other attractions of the massif have been pictured on over 120 currently known designs of postcards that have been published from 1890 until 1941 by photographic companies and publishing houses not only from the nearby villages (e.g. Strzelin, Ziębice, Przeworno) but also from Wrocław, Leipzig, Berlin and Hagen (Westphalia). Postcards sent from the postal agency at Gromnik were sent even to other continents – e.g. To New York and Brasil. These publications, apart from documenting the architecture and other attractions of Gromnik, present also some kind of a canon of the 19th and early 20th c. tourists' behaviours and attires.

KW.: Gromnik Mountain, Sudetes Foothills, old tourism, viewing towers, post cards

23. Jadwiga Jaźwierska, kustosz naukowy

Biblioteka Uniwersytecka Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

T.: *Kolekcje dawnych fotografii w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL – gromadzenie, opracowanie, digitalizacja (zarys problematyki)*

A.: Fotografie ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej KUL zaczęto opracowywać systematycznie kilka lat temu. Są wśród nich wszystkie rodzaje i formy dawnej fotografii – portrety indywidualne i grupowe w atelier i plenerze, zdjęcia krajoznawcze, dokumentacyjne, reportażowe itp. Ich tematyka związana jest z Kościołem rzymsko- i grekokatolickim w Polsce, a także instytucjami i osobami prywatnymi, których spuścizny

i dary przekazywane były do księżnicy KUL przez ponad 100 lat jej istnienia. Prezentują zniszczone, przebudowane lub nieistniejące już obiekty architektury i sztuki, jak np. greckokatolickie cerkwie eparchii przemyskiej czy macewy żydowskie ze Lwowa. Cennym dokumentem są fotografie sztuki starożytnej i wykopalisk, zdjęcia wykonywane podczas podróży na Syberię, Bliski Wschód czy do Ziemi Świętej oraz albumy familijne.

Większość opracowanych fotografii jest zdigitalizowana, ich kopie cyfrowe dostępne są w Bibliotece Cyfrowej KUL i Polonie. Są to m.in. kolekcje Kapituły Greckokatolickiej w Przemyślu, Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, prof. Edmunda Bulandy, prof. Stanisława Zaleskiego, ks. bpa. Adolfa Jełowickiego, ks. Edmunda Majkowskiego. Reprezentują dawną fotografię polską (m.in. K. Beyera, J. Mieczkowskiego, W. Rzewuskiego, I. Kriegera, T. Szajnoka, E. Trzemeskiego, L. i E. Hartwigów) i obcą (A. Beato, Zangaki Adelphoi, G. Sergisa, T. Dumasa). Zbiór fotografii BU KUL był dotąd nieznanym szerszemu gronu odbiorców i jako taki zasługuje na szczególną popularyzację.

SK.: fotografia, kolekcje, albumy, starożytności, fotografia dokumentacyjna / photography, collections, albums, antiquities, documentary photography

23. Jadwiga Jaźwierska, scientific curator

The John Paul II Catholic University of Lublin University Library

T.: *Collections of old photographs in the KUL University Library – collecting, editing, digitalisation (outline of the issue)*

A.: The systematic editing of the photographs from the KUL University Library began a couple of years ago. Among them there are all kinds and forms of old photographs – individual and group portraits taken in an atelier or outdoors, sightseeing, documentary, reportage photos etc. Their subject is related to the Roman and Greek Catholic church in Poland as well as to institutions and private persons, whose legacies and gifts have been donated to the KUL Library during over 100 years of its existence. They show damaged, rebuilt or no longer existent architecture and art objects, such as e.g. Greek Catholic churches of the Przemyśl eparchy or Jewish matzevah from Lviv. Photographs of ancient art and excavations, photos taken during a trip to Syberia, Middle East or the Holy Land and family photographs constitute a valuable document.

Most of the edited photographs have been digitalised, their copies are available in the KUL Digital Library and Polona. These are i.a. the collections of the Greek Catholic Chapter in Przemyśl, the Institute of Art History of the Jan Kazimierz University in Lviv, prof. Edmund Bulanda, prof. Stanisław Zaleski, bishop Adolf Jełowicki, priest Edmund Majkowski. They represent old Polish photography (of i.a. K. Beyer, J. Mieczkowski, W. Rzewuski, I. Krieger, T. Szajnok, E. Trzemeski, L. i E. Hartwig) and foreign (A. Beato, Zangaki Adelphoi, G. Sergis, T. Dumas). The collections of photographs of the UL KUL has until now remained unknown to the broader audience and as such it deserves particular popularisation.

KW.: photography, collections, albums, antiquities, documentary photography

24. Iwona Kałuża, mgr

BWA Wrocław Galerie Sztuki Współczesnej

T.: *Działalność Klubu Miłośników Fotografii w Państwowej Fabryce Wagonów „Pafawag” we Wrocławiu – historia, charakterystyka i problemy badawcze wokół rozproszonego zbioru*

A.: Klub Miłośników Fotografii w Państwowej Fabryce Wagonów „Pafawag” we Wrocławiu działał od października 1958 roku. Prowadziła go Bożena Michalik – fotografka, która wywodziła się z lwowskiego środowiska fotograficznego, a po II wojnie światowej wraz z innymi fotografikami przyjechała na Ziemię Odzyskane. Jej działalność w Klubie i nauka robotników sztuki fotograficznej przyczyniła się do popularyzacji fotografii. Rozproszony materiał to doskonały przykład archiwów prywatnych, które mają niebagatelne znaczenie w budowaniu narracji wokół działalności artystycznej zakładów pracy. Wystąpienie będzie miało na celu zwrócenie uwagi na problemy związane z dotarciem do odpowiednich źródeł ikonograficznych wśród pracowników Pafawagu, a także upublicznieniem zbiorów, które niosą dla autorów duży bagaż emocjonalny – związany z ich miejscem pracy. Toczone prace badawcze na przestrzeni ostatnich lat pokazały ważność tego zbioru jako dopełnienie historii powojennej robotniczej fotografii we Wrocławiu. Ich namiastka prezentowana na wystawie „Kowalscy potrzebują kultury” (Centrum Kultury Nowy Pafawag, 2023–2024) pokazała, jak fotografia (reportażowa, dokumentalna i artystyczna) definiowała życie klasy robotniczej w Państwowej Fabryce Wagonów „Pafawag” we Wrocławiu.

SK.: fotografia, archiwa prywatne, zakład pracy, robotnicy, Pafawag

24. Iwona Kałuża, MA

BWA Wrocław Galleries of Contemporary Art

T.: *The activity of the photography club within the “Pafawag” National Rail Carriage Factory in Wrocław – history, characteristics and research problems around the scattered collection*

A.: The photography club in the “Pafawag” National Rail Carriage Factory in Wrocław was active since October 1958. Its chair was Bożena Michalik – a photographer from the photography community of Lviv who after World War II came to the Recovered Lands together with other photographers. Her activity in the club and the teaching of workers the art of photography contributed to the popularisation of photography. The scattered material is a perfect example of private archives the value of which is crucial for building narration around the artistic activity of factories. The aim of the presentation is to draw the attention towards the problems related to obtaining proper iconographic resources among the Pafawag workers as well as to publishing of collections that have an emotional baggage for their authors – related to their workplace. Research works conducted in the past few years have shown the importance of this collection in completing the history of post-war working-class photography in Wrocław. Its piece presented at the exhibition titled “Kowalscy need culture” (Centrum Kultury

Nowy Pafawag, 2023–2024) showed how photography (reportage, documentary and artistic) used to define the life of working class in the National Rail Carriage Factory in Wrocław.

KW.: photography, private archives, factory, physical workers, Pafawag

25. Iwona Kasiura, mgr

Biblioteka Uniwersytecka KUL

T.: *Kolekcje fotografii, zgromadzone w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL – zagadnienia konserwatorskie*

A.: W referacie omówiona zostanie problematyka związana z konserwacją zachowawczą wybranych kolekcji fotografii przeznaczonych do masowej digitalizacji w ramach programu Społeczna Odpowiedzialność Nauki, mającego na celu popularyzację nauki oraz utrzymanie zasobów bibliotecznych o istotnym znaczeniu dla nauki lub jej dziedzictwa – „Opracowanie i digitalizacja dawnych fotografii z zasobu Biblioteki Uniwersyteckiej KUL”. W pierwszej części prezentacji przedstawiony zostanie charakter obiektów pod względem formy, techniki wykonania oraz stanu zachowania. Druga część skupi się na interwencjach konserwatorskich oraz sposobie zabezpieczenia obiektów. Następnie zaprezentowane zostaną efekty końcowe przeprowadzonych zadań konserwatorskich oraz omówione zostaną wnioski z realizacji projektu.

SK.: fotografia, konserwacja, ochrona zbiorów, digitalizacja, popularyzacja nauki

25. Iwona Kasiura, MA

KUL University Library

T.: *Collections of photographs in the KUL University Library – conservatory issues*

A.: The paper will discuss the problems related to conservation of selected collections of photographs intended for mass digitalisation within the Social Responsibility of Science program aimed at popularisation of science and maintaining library collections that are of great significance for science or its heritage – “Editing and digitalisation of old photographs in the KUL University Library collection”. During the first part of the presentation the nature of objects as far as form, technique and state of preservation will be shown. The focus of the second part will be on conservatory interventions and the method of objects preservation. Then final results of the conducted conservatory works will be presented and conclusions from the project realisation discussed.

KW.: photography, conservation, collection protection, digitalisation, popularisation of science

26. Sandra Ķempele, MA, Master of Arts

The National Library of Latvia

T.: *Art postcards in the National Library of Latvia: Perspectives on reproduction histories*

A.: Postcards featuring reproductions of artworks, as visual culture artefacts, have received limited attention in scholarly research, which has predominantly concentrated

on their illustrative functions. Nevertheless, in the early 20th century, art reproduction postcards issued by museums and artists' associations not only served to popularise specific artworks but also contributed to the processes of art canon formation, delineating distinct trajectories within art reproduction histories.

This study seeks to investigate the art postcards housed in the Art Collection at the National Library of Latvia, specifically those published in Latvia from the nation's establishment in 1918 until World War II. Particular focus is given to artist self-published postcards and reproductions issued by small publishers, as well as a series of postcards produced by the Latvian State Art Museum in the early 1920s.

The National Library of Latvia's art postcard collection, accumulated through legal deposit and donations, can be perceived as a repository that encapsulates both the established art history canon and lesser-studied histories. The paper draws upon social art history and visual culture studies, as well as critical theories to problematise the circulation and participation of postcard reproductions in the formation of the Latvian art canon.
KW.: postcards, art reproductions, 20th-century Latvian art, canon formation, visual culture

26. Sandra Ķempele, mgr

Łotewska Biblioteka Narodowa

T.: *Artystyczne pocztówki w Łotewskiej Bibliotece Narodowej: sposoby patrzenia na historię reprodukcji*

A.: Pocztówkom z reprodukcjami dzieł sztuki jako artefaktom kultury wizualnej nie poświęcono jak dotąd zbyt wiele uwagi w badaniach naukowych, skupionych głównie na ich funkcjach ilustracyjnych. Mimo to na początku XX w. pocztówki z reprodukcjami wydawane przez muzea i stowarzyszenia artystów służyły nie tylko popularyzowaniu konkretnych dzieł, ale także przyczyniły się do tworzenia kanonów sztuki, wyznaczając wyraźne trajektorie w ramach historii reprodukcji dzieł sztuki.

Niniejsze badania mają na celu analizę pocztówek z reprodukcjami znajdujących się w zbiorach Łotewskiej Biblioteki Narodowej, w szczególności tych opublikowanych na Łotwie od momentu powstania narodu łotewskiego w 1918 r. do II wojny światowej. Szczególną uwagę poświęcono pocztówkom wydanym własnym sumptem przez artystów oraz przez małe oficyny wydawnicze a także seriom pocztówek, które powstały w Łotewskim Państwowym Muzeum Sztuki na początku lat 20. XX w.

Zbiory pocztówek artystycznych Łotewskiej Biblioteki Narodowej, gromadzonych jako egzemplarze obowiązkowe i z darów, można postrzegać jako repozytorium zawierające zarówno ustalony kanon historii sztuki, jak i mniej zbadane historie. Artykuł opiera się na historii sztuki w ujęciu społecznym oraz badaniach nad kulturą wizualną, jak również teoriach krytycznych problematyzujących obieg i uczestnictwo pocztówek z reprodukcjami w kształtowaniu się łotewskiego kanonu sztuki.

SK.: pocztówki, reprodukcje, XX-wieczna sztuka łotewska, tworzenie kanonu, kultura wizualna

27. Michał Kępski, mgr

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznańskie Centrum Dziedzictwa
T.: *Wizualne mikroutopie i dyskurs dziedzictwa. Studium przypadku pocztówek zakola rzeki Warty w Poznaniu*

A.: Wystąpienie poświęcone jest obrazom rzeki Warty w Poznaniu obecnym na kartach pocztowych z przełomu XIX i XX wieku i ich usytuowaniu w kontekście dyskursu dziedzictwa, rozumianego procesualnie, jako czynnik społecznego lub/i indywidualnego rozwoju. Szczególnym przedmiotem wystąpienie są wizerunki ikonicznego i historycznego miejsca związanego z rzeką Wartą w Poznaniu, tzw. Zakola Chwaliszewskiego. Analizę skupiam na warstwie wizualnej pocztówek i stawiam pytanie o sprawczość takich obrazów w kształtowaniu podejścia do historycznego krajobrazu miasta oraz w procesie heritagizacji, rozumianego najogólniej jako proces ustanawiania dziedzictwa. W tym kontekście proponuję określenie pocztówek jako formy wizualnej mikroutopi oraz zastanawiam się nad możliwościami ich wykorzystania w kształtowaniu stosunku do historycznego krajobrazu i jego spuścizny.

SK.: pocztówki, dziedzictwo, public history, Poznań, rzeka Warta

27. Michał Kępski, MA

Adam Mickiewicz University in Poznań, Poznań Heritage Centre

T.: *Visual micro-utopias and the heritage discourse. Case study of postcards from the Warta river bend in Poznań*

A.: The subject of the presentation are the images of Warta river in Poznań present on post cards from the turn of the 19th and 20th centuries and their position in the context of heritage discourse understood as a process, a factor in social or/and individual development. Particular attention will be given to the images of the iconic and historic place related to the Warta river in Poznań, the so-called Chwaliszewski's bend. The analysis will be focused on the visual aspect of postcards and a question will be asked about the role of such pictures in shaping the approach towards historical landscape of the city and in the process of heritagisation understood generally as a process of constituting a legacy. In this context, I suggest to refer to the postcards as a visual form of microutopia and consider the possibilities to use them for shaping the attitude towards historical landscape and its legacy.

KW.: postcards, heritage, public history, Poznań, Warta river

28. Agata Koprowicz, mgr

Instytut Kultury Polskiej, Uniwersytet Warszawski

T.: *Jak „przeczytać” fotografię? Kolekcja zdjęć chłopskich czytelników „Gazety Świątecznej” (1881–1905)*

A.: W 1881 roku Konrad Prószyński zaczął wydawać „Gazetę Świąteczną”, czasopismo przeznaczone dla ludu. Już w 1884 roku na jego łamach ukazał się artykuł zachęcający chłopów do fotografowania się – była to praktyka na wsi w dużej mierze nieznaną. Redaktor ponowił apel w 1902 roku. W ciągu kilkunastu lat zgromadził kilkadziesiąt

zdjęć swoich czytelników, a dwoje z nich zostało pierwszymi chłopskimi fotografami. Obecnie powstałe wówczas zdjęcia przechowywane są w kolekcji Biblioteki Narodowej w Warszawie. W swoim wystąpieniu zaprezentuję, w jaki sposób możliwa jest identyfikacja widniejących na zdjęciach postaci, a także w jaki sposób, na ile świadomie i w jakim celu kreowali swój wizerunek. W swojej analizie wykorzystam zarówno listy zamieszczone na łamach „Gazety Świątecznej” z lat 1881–1905, jak i te nieopublikowane przechowywane w zbiorach BN.

SK.: historia fotografii; XIX wiek; prasa; chłopi; tożsamość

28. Agata Koprowicz, MA

Institute of Polish Culture, University of Warsaw

T.: *How to “read” a photograph? The collection of photographs of the peasant readers of “Gazeta Świąteczna” (1881–1905)*

A.: In 1881 Konrad Prószyński started to publish “Gazeta Świąteczna”, a magazine intended for the people. Already in 1884 an article encouraging peasants to take photos of themselves was published there – it was a practice unknown in the countryside. The call was repeated in 1902. Throughout these years, the editor gathered several dozen photographs from his readers and two of them became first peasant photographers. Currently the photographs taken at that time are being kept in the National Library in Warsaw. During my presentation I will show the method of identification of the persons depicted on photographs and how, how much consciously and for what purpose they created their own image. In my analysis I will use both the letters published in “Gazeta Świąteczna” in the period 1881–1905 and those unpublished, kept in the NL collection.

KW.: history of photography, 19th century, press, peasants, identity

29. Katarzyna Kość-Ryżko, dr hab. prof. IAE PAN / Ewa Baniowska-Kopacz, dr

Instytut Archeologii i Etnologii PAN

T.: *Wizualność i narracyjność chłopskiej fotografii. Kolekcja archiwalnych zdjęć wsi polskiej z przełomu XIX–XX wieku w zasobach Instytutu Archeologii i Etnologii PAN*

A.: Przedmiotem wystąpienia są zagadnienia związane z archiwalną fotografią chłopską, jej powstaniem i recepcją. Interesuje nas problematyka „wizualności” zdjęć i tego, co jest na nich widoczne i niewidoczne oraz ich „narracyjności”. Rozumiemy przez nią opowiadanie określonych historii oraz tworzenie na ich podstawie opowieści (relacji, wspomnień, opisów), przez różne osoby (twórców, modeli, właścicieli, kolekcjonerów, badaczy, odbiorców). Interesuje nas zatem, jak dany obraz jest odczytywany i interpretowany. Przedmiotem refleksji są też zależności między obrazowaniem i wytwarzaniem określonych reprezentacji społecznych i kulturowych. Materiałem analitycznym są dla nas zdjęcia z kolekcji pt. „Fotografia polskiej wsi do 1948 roku”, znajdujące się w IAE PAN w Warszawie. Zbiór ten liczy ponad 4 500 zdjęć, nadesłanych na konkurs zorganizowany przez czasopismo „Nowa Wieś” w 1983 r. Towarzyszą im listy od nadawców, które przybliżają szerszy kontekst rodzinny i historyczny ich powstania.

SK.: fotografia chłopska, etnografia wizualna, autopercepcja i autokreacja, reprezentacje społeczne, perspektywa emic/etic

29. Katarzyna Kość-Ryżko, dr hab. prof. IAE PAS / Ewa Baniowska-Kopacz, PhD
Institute of Archaeology and Ethnology of the PAS

T.: *Visuality and narrativity in peasant photography. The collection of archive photographs of Polish countryside at the turn of the 19th and 20th centuries in the Institute of Archaeology and Ethnology of the PAS*

A.: The subject matter of the presentation are the issues related to archive peasant photography, its beginnings and reception. Our focus will be on the issue of “visuality” of photographs and what is visible and invisible as well as their narrativity. It should be understood as narrating particular stories and creating tales on their basis (accounts, memories, descriptions) by different persons (authors, models, owners, collectors, researchers, receivers). What is interesting for us is the way in which an image is read and interpreted. The relationships between imaging and producing particular social and cultural representations shall also be considered. The analysis will be based on photographs from the collection titled “The photographs of Polish countryside until 1948” kept in the Institute of Archaeology and Ethnology of the PAS in Warsaw. This collection includes over 4,500 photographs sent for a photography contest organised in 1983 by “Nowa Wieś” magazine. They came along with letters, in which a wider family and historical context in which the photographs were taken was given.

KW.: peasants photography, visual ethnography, auto-perception and auto-creation, social representations, emic/etic perspective

30. Monika Kozień, mgr

Muzeum Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie

T.: *Pocztówki Adama Karasia*

A.: Referat prezentuje mało znaną część działalności Adama Karasia, jaką są pocztówki. Adam Karaś był wyjątkową, wielowymiarową postacią – fotografem, filmowcem i nieszablonowym twórcą zaskakujących obiektów. Jego zakład mieszczący się przy ul. Szewskiej w Krakowie, wypełniony konstruowanymi przez niego przedmiotami, pobrzmiwający muzyką i monologami fotografa (mającymi nastroić klienta do odpowiedniego pozowania), był dobrze znany w Krakowie.

W spuściznie po Adamie Karasiu zachowała się ogromna liczba wzorów kartek okolicznościowych, których większość nie weszła do masowej dystrybucji. Warto zwrócić uwagę, że zostały one przygotowane własnoręcznie przez autora w technice fotomontażu i nie powielają schematów pocztówek będących wówczas w obiegu handlowym. Nasuwa się pytanie, czy w kartkach Adama Karasia należy widzieć element strategii marketingowej czy efekt nieujarzmionej wewnętrznej potrzeby kreowania.

SK.: fotografia, fotomontaż, pocztówki okolicznościowe, Kraków, self publishing

30. Monika Kozień, MA

The Walery Rzewuski Museum of the History of Photography in Kraków

T.: *Postcards designed by Adam Karaś*

A.: The paper presents little known activity of Adam Karaś that is postcards. Adam Karaś was a special, multidimensional figure – a photographer, film-maker and an unconventional creator of surprising objects. His workshop at Szewska street in Krakow, filled with items designed by him, a sound of music and the photographer's monologues (intended for creating the atmosphere for the client to pose) was well-known in Krakow. In the legacy of Adam Karaś, a great deal of postcards patterns have been saved, most of which have not entered into mass distribution. What is worth paying attention to, is that they have been prepared by the author's own hands in a photomontage technique and not replicate the patterns of postcards available on market at that time. A question thus arises, whether on Adam Karaś's postcards one can see an element of marketing strategy or the effect of unsuppressed internal need to create.

KW.: photography, photo montage, commemorative postcards, Krakow, self publishing

31. Yadviha Lukashyk, mgr

niezależny badacz

T.: *Pocztówki Fritza Krauskopfa jako źródło informacji o życiu codziennym w zachodnio-białoruskim miasteczku pod okupacją niemiecką w czasie I wojny światowej*

A.: Jeden z najbardziej znanych wschodniopruskich fotografów okresu międzywojennego, Fritz Krauskopf, pracował na terytorium współczesnej Białorusi podczas I wojny światowej.

Obecnie znanych jest około 300 zdjęć Lyntup (Wileńszczyzna), wykonanych w latach 1916–1917. Prywatna kolekcja pocztówek i fotografii Fritza Krauskopfa pozwala nam zrekonstruować codzienne życie tego miasta. Obrazy na pocztówkach rejestrują momenty z życia niemieckich żołnierzy i mieszkańców miasta, zabytki architektury i niektóre ważne wydarzenia.

SK.: Lyntupy, Fritz Krauskopf, codzienność, I wojna światowa

31. Yadviha Lukashyk, MA

Independent researcher

T.: *Fritz Krauskopf's postcards as a source of information on everyday life in a Western Belarusian town under German occupation during World War I*

A.: One of the most famous East Prussian photographers of the inter-war period, Fritz Krauskopf, used to work on the territory of modern day Belarus during the First World War. Currently about 300 photos of Lyntup (Vilnius Region) taken in the period 1916–1917 are known. Fritz Krauskopf's private collection of postcards allows for a reconstruction of everyday life of this town. Pictures on the postcards record moments from lives of German soldiers and town residents, architecture and some important events.

KW.: Lyntupy, Fritz Krauskopf, everyday life, World War I

32. Zofia Maniakowska-Jazownik, dr

Muzeum Narodowe w Krakowie

T.: *Przechwyć obraz. Przewrotny alians miniatur i fotografii ze zbiorów miniatur MNK*

A.: Miniatura portretowa wyodrębniła i usamodzielniała się pod koniec XV wieku. W ciągu swojej historii posługiwała się różnymi technikami malarskimi, wykorzystując rozmaite podłoża. Początkowo był to głównie pergamin, przy czym technika, mocno zakorzeniona w iluminatorstwie, operowała zwykle w ustalonym kanonie. Wprowadzenie podłoża z kości słoniowej otworzyło miniaturę w kierunku inwencji, swobody i lekkości. Wynalazek fotografii wszedł w stabilny świat manualnego zapisu rzeczywistości. Wskazał nowe perspektywy, otworzył nowe możliwości, wytyczył nowe drogi.

Zanim jednak fotografia rozgościła się na dobre, a rozmaite kręgi i środowiska odbiorców usankcjonowały jej rolę, na różne sposoby wślizgiwała się i przenikała zagospodarowane już obszary.

W zbiorach miniatur MNK odnajdujemy przykłady, które są świadectwem tego momentu. Z jednej strony, są to obiekty zasadniczo przynależne do miniatur, wykorzystujące wynalazek fotografii jako ukryty wariant rysunku pomocniczego. Z drugiej – fotografie, które na różne sposoby, poprzez wprowadzenie koloru, formę oprawy, upozowanie modelu, chciały upodobnić się do miniatury portretowej.

Analiza powyższych zjawisk jest często utrudniona, głównie ze względu na eksperymentalność technik, w oczywisty sposób funkcjonującą w tamtym czasie, jak i ubogie opracowanie tematu. Niniejsze powody stają się równocześnie argumentami dla podjęcia szerszych badań tych niezwykle interesujących zagadnień.

SK.: miniatura portretowa, techniki fotograficzne, iverytypia, fotografia kolorowana

32. Zofia Maniakowska-Jazownik, PhD

National Museum in Krakow

T.: *Capturing an image. The perverse alliance of miniatures and photographs in the NMK collection*

A.: A portrait miniature developed as a separate art at the end of the 15th century. Throughout history, it was produced in different painting techniques on various supports. In the beginning, it was mainly parchment, but the technique, deeply rooted in the art of illumination, stayed usually within a settled aesthetic canon. Introduction of ivory support opened a field for innovation, freedom and lightness for the miniature painting. The invention of photography entered into the fixed world of manual preservation of reality. It showed new perspectives, opened new opportunities, paved new ways.

However, before the position of photography got fully accepted and various environments of receivers legitimised its role, it was slipping into and penetrating some already developed fields in various ways.

The NMK collection of miniature paintings includes some examples that were a proof of that moment. On one hand, these items are basically miniature paintings using the invention of photography as a hidden variant of an auxiliary drawing. On the other –

photographs that were intended to resemble miniature portraits in different ways, such as introducing colour, form of binding, posing of a model.

The analysis of the above mentioned phenomena is usually difficult mainly due to the experimental techniques that have obviously been used at that time and lack of research on this subject. These reasons become also arguments for undertaking a broader research on these fascinating issues.

KW.: miniature portraits, photography techniques, ivorytyping, coloured photography

33. Katarzyna Mączewska, mgr

Muzeum Narodowe w Warszawie

T.: *Fotografie w zbiorach Archiwum Ikonograficznego do Historii Kultury Polskiej (1914–1939), narodowej kolekcji ikonograficznej Bronisława Gembarzewskiego – historia, wartościowanie, podjęte metody badawcze i upowszechnianie*

A.: Założone przez Bronisława Gembarzewskiego Archiwum Ikonograficzne do Historii Kultury Polskiej (dalej AI) powstało w 1914 r. w Warszawie, jako autonomiczna instytucja. Pomysłodawcą, założycielem i kierownikiem AI był Bronisław Gembarzewski, artysta malarz, muzealnik i działacz społeczny. Oprócz gromadzonej istniejącej ikonografii (druków, grafik, pocztówek, fotografii), w ramach struktury AI powstała pracownia zawodowych artystów, którzy na bieżąco dokumentowali zabytki. Aktualne wizerunki m.in. konkretnych dzieł sztuki zlecano także ówczesnym fotografom lub kupowano znane już gotowe prace fotograficzne. W pierwszych dwóch latach trafiło do AI blisko 1160 szt. odbitek fot., dwa lata później fotografie stanowiły ok. 15% (na 11 689 nr inw.). W 1916 r. Archiwum, wraz z przejściem przez Gembarzewskiego funkcji dyrektora Muzeum Narodowego m. st. Warszawy (ob. MNW), zostało przeniesione do Muzeum, następnie weszło w jego strukturę. Niniejsza propozycja referatu jest uzupełnieniem i prezentacją dalszych etapów badań nad kolekcją, które poświęcone są znajdującym się w AI zbiorom fotograficznym, metodom ich pozyskiwania, charakterystyce, roli i znaczeniu w kolekcji, współczesnemu wartościowaniu, naukowemu opracowywaniu i upowszechnianiu, a także sylwetkom poszczególnych fotografów, którzy w różny sposób związani byli z tą niebywale bogatą i istotną dla badaczy polskiego dziedzictwa kulturowego kolekcją.

SK.: Archiwum Ikonograficzne Muzeum Narodowego w Warszawie, zbiory muzealne, fotografie w zbiorach muzealnych, kolekcje ikonograficzne, kolekcje fotografii

33. Katarzyna Mączewska, MA

National Museum in Warsaw

T.: *Photographs in the collection of the Iconography Archive for the History of Polish Culture (1914–1939), Bronisław Gembarzewski's national iconography collection – history, evaluation, research methods and popularisation*

A.: The Iconography Archive for the History of Polish Culture (hereinafter IA) was established by Bronisław Gembarzewski in 1914 in Warsaw as an autonomous institu-

tion. The author of the idea, founder and chair of the IA, was Bronisław Gembarzewski, a painter, museologist and social activist. Apart from gathering the existent iconography (prints, graphics, postcards, photographs) within the IA structure, a workshop was founded for the professional artists to document museum pieces on an ongoing basis. Preservation of current images of i.a. particular artworks was also delegated to photographers or already known ready photographs were purchased. During the first two years, the IA obtained almost 1160 prints, two years later photographs were c. 15% (of 11,689 accession numbers). In 1916, the Archive was moved and later incorporated to the National Museum of the capital city of Warsaw (now NMW) as Gembarzewski took up a position of its director. This paper is a supplement and a presentation of further stages of the research on the collection, devoted to the photographs included in IA, the methods of their obtaining, characteristics, role and meaning for the collection, modern evaluation, academic work and popularisation as well as the figures of particular photographers associated with this collection that is extremely rich and important for the researchers of the Polish cultural heritage.

KW.: Iconography Archive of the National Museum in Warsaw, museum collection, photographs in museum collection, iconographic collections, photographs collections

34. Wojciech Mądry, dr

Instytut Sławistyki PAN

T.: *Świadectwo minionego czasu. Archiwum fotograficzne prof. Andrzeja Wędzkiego (1927–2017) – badacza wczesnych dziejów Słowian i regionalisty*

A.: Andrzej Wędzki (1927–2017) był historykiem, badaczem dziejów osadnictwa słowiańskiego na terenach Europy Środkowej, długoletnim kierownikiem redakcji „Słownika starożytności słowiańskich” – jedyne dotąd całościowe kompendium wiedzy o dziejach i kulturze dawnych Słowian. Pozostawił on po sobie bogatą i ciekawą spuściznę, którą przygotowywał za życia z myślą o przekazaniu jej Bibliotece Kórnickiej oraz poznańskiemu Oddziałowi Archiwum PAN. Jednym z jej fragmentów, na który warto zwrócić uwagę, jest zbiór fotografii zatytułowany przez niego „Archiwum fotograficzne”. W jego skład wchodzi dziewięć pudeł, zawierających około 10 tys. fotografii wykonanych własnoręcznie podczas naukowych objazdów poczynawszy od lat 50-tych do lat 70-tych XX w. Zostały one opisane i ułożone w systemie alfabetycznym. Przedstawiają zabytkowe budowle i założenia urbanistyczne z terenu Polski oraz Europy Środkowo-Wschodniej, z których wiele, z uwagi na zły stan techniczny, już dzisiaj nie istnieje. Uzupełnieniem omawianego „Archiwum...” są także liczne kartki pocztowe z terenu byłej Galicji oraz liczne fotografie rodzinne oraz dokumenty z tamtego okresu. Oprócz materiałów związanych ze stricto naukową działalnością, spuścizna ta stanowi także bogate źródło do poznania ciągłości losów żyjących na przestrzeni ostatnich 150 lat kilku pokoleń Polaków.

SK.: archiwum, biografia, fotografie, historia, pocztówki, spuścizna

34. Wojciech Mądry, PhD

Institute of Slavic Studies of the PAS

T.: *A testimony of the past. The photographic archive of Andrzej Wędzki (1927–2017) – a researcher of the history of Early Slavs and regional history*

A.: Andrzej Wędzki (1927–2017) was a historian, a researcher of the history of Slavic settlement in Central Europe, a long term chair of the editorial board of “Słownik starożytności słowiańskich” – the only complete compendium of knowledge about the history and culture of ancient Slavs. He left a rich and fascinating legacy which he had been preparing during his lifetime in order to donate it to the Kórnik Library and to the Poznań Branch of the Archives of the Polish Academy of Sciences. Worth paying attention to is one of its parts – a collection of photographs titled by him “the photographic archive”. It includes nine boxes of around 10 thousand photographs he himself have been taking during his research trips since the 1950s until the 1970s. They have been furnished with descriptions and put in alphabetical order. The pictures show ancient buildings and urban designs from Poland and Central and Eastern Europe many of which ceased to exist due to poor technical condition. The discussed “Archive” is supplemented with numerous postcards from the territory of former Galicia and a lot of family photographs and documents from that time. Apart from the materials related closely to his academic activity, the legacy contains also a lot of information about the continuity of the histories of a couple of generations of Poles who lived during the last 150 years.

KW.: archive, biography, photographs, history, postcards, legacy

35. Paweł Michno, mgr

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kolbuszowej

T.: *Krajobraz kulturowy Kolbuszowej i okolic w świetle zbiorów ikonograficznych z kolekcji Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kolbuszowej*

A.: Ważnym źródłem do historii każdej niemal miejscowości są źródła ikonograficzne. Do najczęściej wykorzystywanych należą fotografie i pocztówki. Są one doskonałym, a często jedynym źródłem do odtworzenia krajobrazu kulturowego małego miasta. Jednym z zadań Miejskiej i Powiatowej Biblioteki w Kolbuszowej jest gromadzenie archiwaliów związanych z historią Kolbuszowej i jej okolic. Przez ostatnich kilkanaście lat instytucja ta stała się miejscem przechowywania unikalnych fotografii i pocztówek dokumentujących wydarzenia z życia społeczeństwa. Źródła te są doskonałym materiałem do odtworzenia krajobrazu kulturowego najbliższych okolic tego miasteczka. Na przykładzie Kolbuszowej i okolic przedstawiona zostanie kolekcja starych pocztówek i fotografii do historii miasta z końca XIX i całego XX wieku.

Analiza tych źródeł sprawia, że historyk jest w stanie napisać historię miejsca, ulicy, placu. Często pokazują nam one, jak wyglądał dany fragment miasta, szczególnie taki, który dziś nie istnieje.

SK.: Fotografia, pocztówka, Kolbuszowa, biblioteka, kolekcje

35. Paweł Michno, MA

Municipal and District Library in Kolbuszowa

T.: *The cultural landscape of Kolbuszowa and its surroundings in the light of iconographic collection of the Municipal and District Library in Kolbuszowa*

A.: Iconographic resources constitute an important source of information about the history of almost every village and town. Among the most often used are photographs and postcards. They are a perfect and sometimes the only source for the reconstruction of the cultural landscape of a town. One of the tasks of the Municipal and District Library in Kolbuszowa is to gather archival documents related to the history of Kolbuszowa and its neighbourhood. During last over a dozen years, this institution has become a place where unique photographs and postcards documenting the events from the life of local community are kept. These resources constitute a material perfectly suitable for the reconstruction of the cultural landscape of this town surroundings.

Basing on Kolbuszowa and its neighbourhood, a collection of old postcards and photographs will be presented to illustrate the history of the town during the late 19th and entire 20th century.

Thanks to the analysis of these resources, a historian is able to write the history of a place, street, square. They usually show how a part of a city looked like, particularly the one that no longer exists.

KW.: Photography, postcard, Kolbuszowa, library, collections

36. Ewa Mostowicz-Kapciak, dr

Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie

T.: *Celebryci i modne kurorty w początku XX wieku. Kultura popularna na kartach pocztowych pewnej korespondencji. Album ze zbiorów Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie*

A.: W zbiorach Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie znajduje się niezwykle interesujący album pocztówek pochodzący ze dawnych zbiorów wilanowskich, będący zapisem korespondencji pomiędzy Marią Wedeman a Elżbietą Mokronoską. Są to karty z lat 1902–1904 wysyłane z podróży po Europie. Album zawierający 184 pocztówki jest zapisem nie tylko prywatnego doświadczenia związanego z podróżą i codziennymi sprawami, ale dokumentuje też wydarzenia i miejsca historyczne. Piękno i różnorodność kart jest znakomitym odzwierciedleniem popularnych trendów w kulturze początku XX wieku. Zbiór zawiera zarówno widoki miejsc turystycznych, zabytkowych budowli, miast, krajobrazów górskich i nadmorskich, podobizny postaci historycznych, gwiazd kina i teatru, ale też pocztówki okolicznościowe czy humorystyczne. Ten bogaty zbiór pozwala prześledzić dostępne techniki wykorzystywane w produkcji kart pocztowych w tym okresie. Datowanie kart z obiegu, stemple z nazwami urzędów pocztowych pozwalają odtworzyć mapę podróży dokładnie umiejscowioną w czasie.

SK.: kultura popularna, początek XX wieku, postacie historyczne, turystyka, korespondencja

36. Ewa Mostowicz-Kapciak, PhD

Museum of King Jan III'S Palace at Wilanów

T.: *Celebrities and fashionable tourist resorts at the beginning of the 20th century. Popular culture as depicted on some postcards exchanged between two persons. Album from the collection of the Museum of King Jan III's Palace at Wilanów*

A.: The collection of the Museum of King Jan III'S Palace at Wilanów contains an incredibly interesting album of postcards from the old Willanów collection which is a record of a correspondence between Maria Wedeman and Elżbieta Mokronoska. These are postcards sent from trips around Europe from 1902 until 1904. The album containing 184 postcards, is not only the record of a private travel and daily life experience, but also a documentation of historic events and places. The beauty and variety of cards perfectly mirror the trends in the early 20th century popular culture. The collection includes both the views of tourist places, ancient buildings, cities, mountain and sea landscapes, images of historical figures, film and theatre stars but also commemorative or funny postcards. This rich collection creates an opportunity to investigate the techniques available in that time postcards production. Thanks to dating of cards based on postal dates, stamps containing names of post offices a map of the travel perfectly placed in time can be reconstructed.

KW.: popular culture, early 20th century, historical figures, tourism, letters

37. Piotr Mucha, mgr

Fundacja General Elżbiety Zawackiej. Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek

T.: *Kolekcja zdjęć obozowych Przystosobienia Wojskowego Kobiet w zbiorach Fundacji General Elżbiety Zawackiej*

A.: „Dopiero fotografie pozwolą ukazać to, co jakoś zagubiło się w suchych opisach słownych”. To motto Elżbiety Zawackiej oddaje bardzo duże znaczenie zbiorom zdjęć Przystosobienia Wojskowego Kobiet, które znajdują się w zbiorach Fundacji General Elżbiety Zawackiej. Kolekcja, założona w latach 60. XX wieku, składa się z ponad 1,7 tys. unikatowych zdjęć przedstawiających działalność Przystosobienia Wojskowego Kobiet (PWK) – założonej w 1923 roku organizacji kobiecej, która przygotowywała Polki do zbliżającej się wojny. Kolekcja zdjęć składa się z fotografii pochodzących bezpośrednio z prywatnych zbiorów Elżbiety Zawackiej jak i ze zbiorów jej koleżanek związanych z PWK. Zgromadzona kolekcja to nie tylko bogata dokumentacja historyczna działalności PWK, ale również nośnik pamięci o tej organizacji, dzisiaj niestety dość zapomnianej.

SK.: przystosobienie wojskowe kobiet; pwk; elzbieta zawacka; fundacja general elzbiety zawackiej; zdjęcia obozowe

37. Piotr Mucha, MA

General Elżbieta Zawacka Foundation Archive and the Pomeranian Museum of the Home Army and of the Polish Women's Military Service

T.: *Camp photographs of the Female Military Training in the collection of the general Elżbieta Zawacka Foundation*

A.: “Only the photographs will allow us to see the things somehow lost in plain oral descriptions”. These motto by Elżbieta Zawacka attributes huge significance to the collection of photographs of the Female Military Training kept in the collection of the general Elżbieta Zawacka Foundation. The collection established in the 1960s., contains over 1,7 thousand unique photographs depicting the activity of the Female Military Training (FMT) – a women’s organisation established in 1923 that used to prepare Polish women for the forthcoming war.

The collection includes photographs directly from Elżbieta Zawacka’s private collection as well as from the collections owned by her colleagues related to FMT. The gathered collection is not only a rich historical documentation of the FMT activity, but also a carrier of memory about this organisation, unfortunately quite forgotten today.

KW.: Female Military Training, FMT, Elzbieta Zawacka, General Elżbieta Zawacka Foundation, concentration camp photographs

38. Marta Pawlik-Flisikowska, mgr

Polska Akademia Nauk Biblioteka Gdańska

T.: *Czy pocztówki zasługują na katalog? O problemach opracowania kart pocztowych*

A.: W środowisku osób zawodowo lub hobbystycznie zajmujących się pocztówkami mówi się, że nie da się stworzyć pełnego katalogu kart pocztowych. Jakiegokolwiek klucza byśmy nie użyli – czy to tematycznego, chronologicznego, czy wydawniczego – zawsze prędzej czy później znajdzie się egzemplarz, którego nie uwzględniliśmy w naszym opracowaniu. Winę za to ponosi niesłychana na całym świecie popularność kart pocztowych, która w latach największego boomu, 1895–1918, przypominała niemalże wydawnicze szaleństwo. Stąd ta niepozorna z wyglądu pocztówka, której mnogość, ale także wielofunkcyjność, od dawna dostarcza pracownikom instytucji kultury niemało kłopotów. Retoryczne pytanie zawarte w tytule wystąpienia jest dla autorki impulsem do zastanowienia się nad istniejącymi obecnie, choć nieobowiązującymi, zasadami opisu kart pocztowych. Wystąpienie jest analizą istniejącego podejścia do opracowania pocztówek i próbą zaproponowania rozwiązań, które mogłyby zadowolić zarówno pracowników instytucji, jak i kolekcjonerów.

SK.: karta pocztowa, pocztówka, kolekcje, opracowanie, katalogi

38. Marta Pawlik-Flisikowska, MA

The Gdansk Library PAS

T.: *Do postcards deserve a catalogue? Issues related to postcards editing*

A.: Among the professional and amateur postcard lovers, there is a belief that it is impossible to create a complete album of postcards. Whatever would be the key – either thematic, chronological or editorial – sooner or later there will always be a copy unranked in our work. The blame lies with the extreme popularity of postcards all around the world,

which during the peak period of 1895–1918 have been published in insane numbers. Therefore, this apparently inconspicuous postcard has been somehow problematic for culture institution employees due to its numerosity and multifunctionality. The rhetoric question included in the presentation title is an incentive for the author to consider the existing though not binding rules for the description of postcards. The presentation is an analysis of the existing approach towards editing of postcards and an attempt to suggest some solutions that could satisfy both the employees of institutions and the collectors. **KW.:** postcard, postal card, collections, editing, catalogues

39. Piotr Popiński, mgr

kolekcjoner, autor książek i wystaw, współpracuję z Muzeum Miasta Gdańska

T.: *Proces przyswajania fotografii na karcie pocztowej na przykładzie Gdańska i Sopotu w drugiej połowie XIX wieku*

A.: Tematem prelekcji będzie ukazanie, począwszy od lat 70. XIX wieku, wykorzystywania karty pocztowej do celów handlowych, a następnie pierwsze użycia do składania życzeń i pozdrowień zawierających ilustracje. Opracowanie dotyczy widoków Gdańska, Sopotu użytych na kartach, rodzajów druku, procesu zastępowania litografii światłodrukiem. Ważnym aspektem analizy jest rynek edytorski ukazujący aktywność gdańskich fotografów i sklepów papierniczych. Analizuję zainteresowanie dużych niemieckich wydawnictw terenami Pomorza i ich pierwszeństwo w zastosowaniu fotografii na widokówkach. Ukazanie na przykładzie Gdańska i Sopotu ewolucji karty pocztowej w drugiej połowie XIX wieku daje możliwość ludziom zajmującym się naukowo wykorzystaniem widokówek uporządkować w pewnym zakresie wiedzę o genezie pocztówek (m.in. datowanie), w szczególności na terenach należących wtedy do Niemiec. Prelekcja opieram na 40 letnim doświadczeniu kolekcjonowania pocztówek. Jestem autorem, współautorem wystaw, książek, artykułów o historii pocztówek. Badam historię wydawców kart oraz ich rolę w komunikacji. Szczególnie jestem zainteresowany początkowym okresem funkcjonowania tej formy korespondencji.

SK.: historia pocztówki, dawne widoki Gdańska, filokartystyka, wydawcy pocztówek, gdańscy fotografowie

39. Piotr Popiński, MA

Collector, author of books and exhibitions, cooperates with the Museum of Gdansk

T.: *The process of adapting photography to postcards based on the examples of Gdansk and Sopot during the second half of the 19th century*

A.: The subject matter of the presentation will be the use of postcards for commercial purposes since the 1870s. and then the first use of illustrated postcards for expressing greetings and wishes. The work is based on the views of Gdansk and Sopot applied on cards, types of print, the process of substituting lithography with phototype. The editorial market showing the activity of photographers from Gdansk and stationery shops constitutes an important aspect of the analysis. The interest of big German publishing

houses in Pomerania region and the priority they were given in use of photographs on postcards will be discussed. By presenting the evolution of postcard in the second half of the 19th century, based on the examples of Gdansk and Sopot, it is possible for those working academically on the use of postcards to organise somehow the knowledge about the postcards origins (e.g. dating), particularly in the areas belonging back then to Germany. The presentation is based on a forty-year experience in collecting postcards. I am an author and co-author of exhibitions, books, articles about the history of postcards. I study the history of postcards publishers and the role they play in communication. My particular interest is in the initial period of this form of correspondence.

KW.: postcard history, old views of Gdańsk, deltiology, postcards publishers, photographers from Gdansk

40. Sylwia Popławska, mgr / Marzena Jaworska, mgr

Muzeum Niepodległości w Warszawie

T.: *Fotografie i pocztówki w zbiorach Muzeum Niepodległości w Warszawie*

A.: Muzeum Niepodległości w Warszawie posiada bogate zbiory fotografii (ok. 20 tys. szt.) oraz kart pocztowych (ok. 6 tys. szt.). Oprócz odbitek fotograficznych przechowywane są negatywy, w tym na płytach szklanych. Tematyka zbiorów dotyczy historii Polski i Polaków: od powstań narodowych, rewolucji społecznych i początków ruchu robotniczego, poprzez dwie wojny światowe, okres budowy niepodległego państwa w II RP, okres PRL oraz działania opozycyjne wobec komunistycznego rządu, zmagania związane z obaleniem ustroju komunistycznego i budową demokracji w nowej RP. Wyróżnić można kolekcje fotografii z okresu powstania styczniowego. Nadal czekają na opracowanie albumy z okresu PRL. W dziale sztuki, pośród grafik, rysunków i obrazów znajdują się obiekty, do których wykonania wykorzystane zostały techniki fotograficzne. Są to oryginały fotomontaży Mieczysława Bermana. W referacie zaprezentowane zostaną przykłady kilku obiektów poddanych w ostatnich latach zabiegom konserwatorskim.

SK.: pocztówki, fotografie, niepodległość, muzealia

40. Sylwia Popławska, MA / Marzena Jaworska, MA

Warsaw's Independence Museum

T.: *Photographs and postcards in the Warsaw's Independence Museum collection*

A.: The Warsaw's Independence Museum has a rich collection of photographs (c. 20,000 items) and postcards (c. 6,000). Apart from photograph prints, negatives including some on glass plates are kept. The collections are devoted to the history of Poland and Poles: since national uprisings, social revolutions and the beginnings of the labour movement, through two world wars, building the independent state during the Second Polish Republic, the Polish People's Republic period and anti-communist opposition activism, until the struggles to overturn communism and build democracy in the new Republic of Poland. Collections of photographs from the January Uprising period may be distinguished. Albums from the Polish People's Republic period has not yet been

edited. In the art section, among prints, drawings and paintings, there are some items produced using photography techniques. These are the original photomontages by Mieczysław Berman. The paper will present the examples of some items have undergone conservation works that in recent years.

KW.: postcards, photographs, independence, museum items

41. Réka Sárközy, Doctor of Liberal Arts

Hungarian National Museum Public Collection Centre, National Széchényi Library

T.: *The Historical Photography Collection of the National Széchényi Library Budapest*

A.: The special collections of the National Széchényi Library contain a large number of photographs and albums from the very beginnings of photography. The largest units in the collection are its historical (1845–1945), contemporary photographic (1945–) and slide film collections, which include original prints for its design, as well as film reels. In June 2020, the NSZL published its online content service, the “Fototer” (<https://fototer.oszk.hu>), where it first made its First World War and Transylvanian collection searchable online, followed by the publication of Ferenc Révay’s eleven photo albums including a panoramic ten-panel view of Constantinople, the only one of its kind in the world. In 2024 the library has expanded its online content with the publication of his portrait collection, which now includes more than 1,000 photographs. The earliest published images date from the 1840s–50s. The database is constantly being expanded and updated on a weekly basis.

SK.: Historical photographs, photo albums, fototer@oszk.hu

41. Réka Sárközy, dr

Węgierskie Muzeum Narodowe Centrum Zbiorów Publicznych, Państwowa Biblioteka im. Széchényiego

T.: *Kolekcja fotografii historycznych w zbiorach Państwowej Biblioteki im. Széchényiego w Budapeszcie*

A.: W zbiorach specjalnych Państwowej Biblioteki im. Széchényiego znajdują się liczne fotografie i albumy z początków fotografii. Największe jednostki wśród zbiorów stanowią kolekcje historyczna (1845–1945), fotografii współczesnej (1945–) oraz slajdów, zawierające oryginalne w swoim projekcie druki oraz taśmy filmowe. W czerwcu 2020 r. Państwowa Biblioteka im. Széchényiego upubliczniła internetowy serwis pt. “Fototer” (<https://fototer.oszk.hu>), gdzie po raz pierwszy udostępniła online zbiory z czasów I wojny światowej i kolekcji transylwańskiej, a następnie opublikowała jedenaście albumów z fotografiami Ferenc Révaya, w których znalazł się unikatowy w skali świata widok na Konstantynopol złożony z dziesięciu ujęć. W 2024 r. biblioteka poszerzyła treści dostępne online o kolekcję portretów, zawierającą obecnie ponad 1000 fotografii. Najwcześniejsze opublikowane zdjęcia pochodzą z lat 40. i 50. XIX w. Baza jest cały czas rozbudowywana i aktualizowana z cotygodniową częstotliwością.

KW.: Fotografie historyczne, albumy fotograficzne, fototer@oszk.hu

42. Zofia Smolarska, dr

Instytut Sztuki PAN

T.: *Polskie zbiory fotografii stereoskopowej – wyniki kwerendy i hipotezy badawcze*

A.: Dostrzegając skromną skalę badań nad polskimi zbiorami stereofotografii, jeszcze w roku 2015 przeprowadziłam szeroką kwerendę na tym polu w ramach projektu Europejskie szlaki kultury (grant Narodowego Centrum Kultury, realizator: Fundacja Sztuka–Media–Film). Podczas wystąpienia po raz pierwszy zaprezentowane będą jej wyniki (dotąd z różnych powodów efekty projektu nie były komunikowane). Kwerenda objęła możliwie wiele polskich instytucji zajmujących się kolekcjonowaniem i prezentowaniem stereofotografii powstałych w latach 1863–1914. Wśród nich były instytucje posiadające fotografie stereoskopowe na potrzeby związane z eksploatacją posiadanych fotoplastykonów, m.in. Muzeum Powstania Warszawskiego (Fotoplastykon Warszawski) czy Galeria Arsenal (Fotoplastykon Poznański), oraz gromadzące zbiory ikonograficzne w celach dokumentacyjnych i badawczych m.in. Muzeum Narodowe w Warszawie, Biblioteka Narodowa w Warszawie, Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu czy Muzeum Historii Fotografii w Krakowie. Zbiory zostaną omówione z uwzględnieniem kilku kryteriów: publiczności, dla których były oryginalnie skierowane stereofotografie, ich tematyki i użytych środków artystycznych. Następnie przedstawię własne hipotezy dotyczące popularności i społecznej funkcji stereoskopii – zarówno tej przeznaczonej do użytku masowego (sytuując to medium w kontekście romantycznej koncepcji widowiska i myśli Waltera Benjamina), jak i tej tworzonej z myślą o lokalnej społeczności.

SK.: fotografia stereoskopowa, fotoplastykony, polska fotografia przed I wojną światową, Walter Benjamin

42. Zofia Smolarska, PhD

Institute of Art of the PAS

T.: *Polish collection of stereoscope photographs – query results and research hypothesis*

A.: Noticing how little research has been done on Polish collections of stereographs, already in 2015 I carried out a broad search query on this field within the project European Cultural Route (a National Centre for Culture Poland grant, project manager: Fundacja Sztuka–Media–Film). During my presentation I will show its results for the first time (due to various reasons the effects of the project have not been announced until now). The query covered as many Polish institutions which gather and present stereographs produced from 1863 to 1914 as possible. Among them, there were some institutions owning stereoscopic photographs for use with kaiserpanorama they had, i.a. Museum of the Warsaw Uprising (the Warsaw Fotoplastikon) or the Arsenal Gallery (Poznan Fotoplastikon) as well as some that gathered iconographic collections for documentation and research, i.a. National Museum in Warsaw, National Library in Warsaw, University Library in Poznań or the Museum of the History of Photography in Kraków. The collections will be discussed considering the following criteria: public, for whom the stereographs were originally intended, their topics and the means of ar-

tistic expression used. Then I will present my own hypothesis regarding the popularity and social function of stereoscopy – both the one intended for masses (situating this medium in the context of the romantic concept of a spectacle and Walter Benjamin's thought) and the one produced for local community.

KW.: stereoscopy, photoplasticon, Polish photography before World War I, Walter Benjamin

43. Marzena Smyła, dr

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego

T.: „*Śląsk jakiego nie chcemy oglądać*” Franco Zecchina

A.: Celem wystąpienia jest przedstawienie cyklu zdjęć włoskiego fotografa Franco Zecchina „*Śląsk jakiego nie chcemy oglądać*”. Franco Zecchin (ur. 1953 r.) to fotograf o międzynarodowej sławie, w 1988 roku został członkiem Agencji Magnum, jego prace znajdują się m.in. w zbiorach Rochester International Museum of Photography, MoMa w Nowym Jorku, paryskim Maison Européenne de la Photographie. Przez cztery miesiące w latach 1990–1991 fotografował Górny Śląsk. Fotograf pozostawił 49 zdjęć wraz z opisami w Centrum Studiów nad Człowiekiem i Środowiskiem Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W 2015 zdjęcia trafiły do zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego.

W referacie przedstawię sylwetkę twórcy oraz specyfikę jego działalności fotograficznej. Skupię się jednak na okolicznościach powstania i omówieniu śląskiego cyklu fotografii Franco Zecchina. „*Śląsk jakiego nie chcemy oglądać*” to wnikliwy i poruszający dokument utrwalający piętno przemysłu ciężkiego odcisnięte na krajobrazie Górnego Śląska oraz jego mieszkańców.

Śląski cykl fotografii Franco Zecchina w interesujący sposób koresponduje ze współczesnymi tematami podejmowanymi w obrębie nauk humanistycznych (np. projektami Zespołu Geo–Eko–Humanistyka).

SK.: Franco Zecchin, Górny Śląsk, fotografia dokumentalna

43. Marzena Smyła, PhD

Library of the University of Silesia

T.: *Franco Zecchin's "Silesia as we don't want to see it"*

A.: The aim of the presentation is to show the series of photographs by an Italian photographer, Franco Zecchin “*Silesia as we don't want to see it*”. Franco Zecchin (born in 1953) is an internationally famous photographer, a member of the Magnum Agency since 1988, whose works are included in the collections of Rochester International Museum of Photography, MoMa in New York, Maison Européenne de la Photographie in Paris. In the years 1990–1991, he has been taking photographs of Upper Silesia for four months. The photographer left 49 pictures together with their descriptions in the Centre for Human and Environment Studies at the University of Silesia in Katowice. In 2015, the photographs got included in the collection of the Library of the University of Silesia.

In my paper I will present the photographer's profile and his photographic activity. However, I will mainly focus on the circumstances in which Franco Zecchin's series of Silesian photographs were taken and discuss them. "Silesia as we don't want to see it" is a very perceptive and touching documentary preserving the mark left by the heavy industry on the landscape of Upper Silesia and its inhabitants.

The Silesian series of photographs by Franco Zecchin corresponds with modern subjects addressed within humanities (e.g. Projects of the Geo-Eko-Humanistyka study group) in an interesting manner.

KW.: Franco Zecchin, Upper Silesia, documentary photography

44. Marek Sosenko

Fundacja Zbiorów Rodziny Sosenków

T.: *Podstawy wiedzy filokartystycznej i jej źródła niezbędne w rozpoznaniu i opracowaniu zbiorów*

A.: Zbiory filokartystyczne (zwane też deltiologicznymi) zaczęły powstawać już w drugiej połowie XIX wieku, a motywem do ich gromadzenia początkowo była historycznie interesująca korespondencja oraz ciekawa szata graficzna. W Polsce we wczesnych latach 80. XX wieku wiedzę o pocztówkach czerpano jedynie z trzech źródeł. Obecnie ilość zwartych publikacji z różnych dziedzin filokartystyki liczy wiele ponad tysiąc, ale musimy zadbać o uporządkowanie zawartej w nich wiedzy i uniknięcie zdarzających się błędów. Warto też poszerzyć wiedzę o najważniejsze elementy kwalifikujące nowe obiekty do zbiorów i pozycjonowanie obiektów w zbiorach już istniejących.

SK.: poczta, pocztówka, korespondencja, karta korespondencyjna, C. P., historia pocztówki, filokartystyka, kolekcje instytucjonalne, kolekcje prywatne

44. Marek Sosenko

The Collections of Sosenko Family Foundation

T.: *Basics of Philatelic Knowledge and Its Sources Necessary for Recognition and Description of the Collection*

A.: The philatelic collections (also called deltiological) have already started to form in the second half of the XIX century, and at the beginning the motive for collecting them was a historically interesting correspondence and an interesting graphic design. In Poland in the early 1980s the knowledge about postcards was taken from only three sources. Nowadays, the number of monographs of different fields of philately amounts to more than a thousand, but we must take care of organizing the knowledge contained in them and avoiding sometimes occurring errors. It is worth broadening our knowledge of the most important elements qualifying new objects for collections and describing objects in the already existing collections.

KW.: post office, postcard, correspondence cards, C. P., history of postcards, philately, institutional collections, private collections

45. Grażyna Spyrka, mgr

Archiwum Narodowe w Krakowie

T.: *O pocztówkach w Zbiorze Alojzego Barona z zasobu Archiwum Narodowego w Krakowie*

A.: Archiwum Narodowe w Krakowie w latach 2022–2023 powiększyło swój zasób o Zbiór Alojzego Barona. Zbiór tworzony był przez wiele lat z dużym poświęceniem; jest niezwykle cenny i zainteresuje badaczy wielu dziedzin, kolekcjonerów oraz osoby interesujące się zasobem archiwów. Istnieje ogromny potencjał w znajdującej się w zbiorze dokumentacji, wśród której znajduje się blisko 20 tysięcy pocztówek inwentaryzowanych przeze mnie od 2023 r.

SK.: zbiór archiwalny, pocztówki, ewidencjonowanie pocztówek

45. Grażyna Spyrka, MA

National Archive in Krakow

T.: *About the postcards in Alojzy Baron's collection in the National Archive in Krakow*

A.: In 2022–2023, the collection of Alojzy Baron was added to the National Archive in Krakow. The collection has been created for years with big commitment; it is very precious and may attract researchers of various fields, collectors and those interested in archive collections. The collection of documents, including almost 20,000 postcards that I have been taking inventory of since 2023, has a huge potential.

KW.: archival collection, postcards, postcards recording

46. Marta Stawińska, mgr

Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk

T.: *Między muzeum a archiwum. Problematyka opieki nad kolekcją fotografii w Instytucie Sztuki PAN*

A.: Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk posiada unikatową kolekcję fotografii, która stanowi cenne źródło dla badaczy sztuki i kultury. Niniejsze wystąpienie ma na celu omówienie złożonej problematyki opieki nad tym zbiorem, który łączy w sobie cechy zarówno muzealnego eksponatu, jak i archiwalnego dokumentu.

W prezentacji zostaną poruszone następujące kwestie:

1. Specyfika kolekcji fotograficznej IS PAN i jej znaczenie dla badań naukowych;
2. Wyzwania konserwatorskie związane z przechowywaniem i zabezpieczaniem różnorodnych materiałów fotograficznych;
3. Metody digitalizacji i udostępniania zbiorów w erze cyfrowej;
4. Strategie zarządzania kolekcją uwzględniające jej wartość naukową i historyczną;
5. Rola interdyscyplinarnego podejścia w opiece nad zbiorami fotograficznymi.

Wystąpienie ma na celu zwrócenie uwagi na problematykę opieki nad kolekcjami fotograficznymi w instytucjach naukowych, z uwzględnieniem ich podwójnej roli jako materiału badawczego i dziedzictwa kulturowego.

SK.: fotografie, zabytki, konserwacja, przechowywanie, opieka nad kolekcją

46. Marta Stawińska, MA

Institute of Art of the Polish Academy of Sciences

T.: *Between a museum and an archive. Issues of taking care of a photograph collection at the Institute of Art of the PAS*

A.: Institute of Art of the Polish Academy of Sciences has a unique collection of photographs which is a precious source for academics involved in art and culture research. The aim of the presentation is to discuss the complex issue of taking care of this collection which combines the features of a museum item and an archival document.

The presentation will deal with the following issues:

1. The character of the IA PAS photograph collection and its meaning for academic research;
 2. Conservatory challenges related to the storage and protection of various photographic materials;
 3. Methods of digitalisation and sharing collections in the digital era;
 4. Strategies for collection management considering its scientific and historical value;
 5. The role of an interdisciplinary approach in taking care of photography collections.
- The aim of the presentation is to highlight the issue of the care for photographic collections in scientific institutions taking into account their dual role as the research material and cultural heritage.

KW.: photographs, antiquities, conservation, storage, protection of collection

47. Wojciech Sternak, dr hab.

Katedra Fotografii i Komunikacji Wizualne / Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii / Uniwersytet Warszawski

T.: *(Szkoda, że) Ciebie tu nie ma – o społecznej dystynkcji wysyłania widokówek*

A.: Widokówki do momentu popularyzacji mediów cyfrowych stanowiły najbardziej masowe medium multiplikujące widoki miejsc „wartych odwiedzenia” (ang. *must-see*). Ich popularność możemy tłumaczyć niskimi kosztami produkcji z jednej strony, oraz dynamicznym rozwojem turystyki masowej z drugiej (J. Urry). Ciekawszą poznałoby perspektywę wydaje się jednak spojrzenie na fenomen widokówki z perspektywy dystynkcji społecznej (P. Bourdieu). Czy widokówka to jedynie niewinna pamiątką z wyjazdu, wakacji? Czy stanowi jedno z narzędzi umacniania swojego statusu społecznego? A może jeszcze szerzej: być może wręcz statusu ontologicznego? Jaką rolę pełni w kształtowaniu masowych gustów i destynacji turystycznych? Zarysowanej tu problematyce warto przyjrzeć się z perspektywy zwrotu obrazowego w humanistyce.

SK.: widokówka, fotografia, turystyka, dystynkcja społeczna, ontologia obrazu. antropologia obrazu, medium

47. Wojciech Sternak, PhD

Department of Photography and Visual Communication / Department of Journalism, Information and Bibliology / University of Warsaw

T.: *(It's a shame) you're not here – About Social Distinction of Sending Postcards*

A.: Postcards, until the popularization of digital media, were a mass medium multiplying images of must-see sights. Their popularity can be explained by the low cost of their production, but also by the dynamic development of mass tourism (J. Urry). However, a more cognitively interesting perspective seems to be looking at the phenomenon of postcards from the perspective of social distinction (P. Bourdieu). Is postcard only an innocent souvenir from a visit abroad, vacation? Or is it one of the tools strengthening one's social status? Perhaps even more broadly: possibly even of one's ontological status? What role does it play in shaping of the taste of the masses and tourist destinations? It is worth looking at the issues outlined here from the perspective of the pictorial turn in the humanities.

KW.: postcard, photography, tourism, social distinction, image ontology, image anthropology, medium

48. Piotr Sypczuk, dr

Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

T.: *Z dziejów inwentaryzacji zabytków w II Rzeczypospolitej: wyprawy fotograficzne Adama Wisłockiego i Stanisława Bochniga w świetle najnowszych badań*

A.: Inwentaryzacja zabytków była jednym z najważniejszych zadań jakie stało przed państwową służbą konserwatorską w II Rzeczypospolitej. Zadanie to było niezbędne dla skutecznej ochrony zabytków i prowadzenia badań z zakresu historii sztuki. Dla nowoczesnej inwentaryzacji naukowej szczególnie znaczenie miała fotografia, która w sposób obiektywny i precyzyjny ukazywała zabytki. W realizację tego zadania był zaangażowany szereg wybitnych fotografów, wśród nich ważne miejsce zajmują Adam Wisłocki i Stanisław Bochnig. Pierwszy z nich – Wisłocki – zasłynął jako pionier inwentaryzacji zabytków nowogrodzkich, zaś drugi – Bochnig – wziął udział w pierwszej wyprawie inwentaryzacyjnej na Polesie. Choć znaczenie fotografii obu autorów zostało już dostrzeżone, to dotychczas wyraźną tendencją było traktowanie tych zdjęć jako źródeł ikonograficznych. Przyjęcie innej perspektywy, która w centrum zainteresowań stawia fotografie jako przedmiot badań i ukazuje je w szerszym kontekście historycznym, kulturowym czy społecznym, prowadzi do nowych ustaleń biograficznych i poszerza wiedzę na temat dziejów inwentaryzacji zabytków w Polsce.

SK.: Adam Wisłocki, Stanisław Bochnig, fotografia, inwentaryzacja zabytków, ochrona zabytków

48. Piotr Sypczuk, PhD

Institute of Art of the Polish Academy of Sciences in Warsaw

T.: *From the history of cataloguing of the Second Republic of Poland monuments: the photography tours of Adam Wisłocki and Stanisław Bochnig in the light of the most recent studies*

A.: The cataloguing of monuments was one of the most important tasks that the national conservation service of the Second Republic of Poland faced. This task was necessary for

an effective protection of monuments and conducting research on art history. A crucial role in the modern scientific inventory was played by photography which presented the monuments in an objective and precise manner. A number of great photographers were involved in the fulfilment of this task, the chief among whom were Adam Wisłocki and Stanisław Bochnig. The former – Wisłocki – became famous as a pioneer of inventory of monuments in Navahrudak and the latter – Bochnig – participated in the first inventory trip to Polesie. Though the importance of both authors' photographs has already been noticed, until now there has been a clear trend to consider them as iconographic resources. Taking another perspective, the core of which are photographs as the subject of a research and which shows them in a broader historical, cultural or social context, leads to some new biographical conclusions and broadens the knowledge about the history of monuments inventory in Poland.

KW.: Adam Wisłocki, Stanisław Bochnig, photography, cataloguing of monuments, monuments protection

49. Patrycja Szczurek, mgr

Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego

T.: *Fotografie z życia i działalności profesora UJ Władysława Semkowicza*

A.: Tematem wystąpienia będzie album fotografii dotyczących życia i działalności Władysława Semkowicza (1878–1949) – profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego i członka Polskiej Akademii Umiejętności, historyka, badacza dziejów średniowiecza, wydawcy źródeł i archiwisty. Omawiane fotografie, pochodzące z końca XIX i pierwszej połowy XX wieku, zostały zebrane i opisane przez drugą żonę profesora – Jadwigę Semkowiczową – trzy lata po jego śmierci, 27 czerwca 1952 roku, i obecnie znajdują się w zasobie Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zaprezentowany zostanie wybór tychże fotografii, które zostaną podzielone tematycznie na trzy główne kategorie: zdjęcia przedstawiające prof. Semkowicza na różnych etapach jego życia, fotografie wykonane przez samego profesora w czasie odbywanych przez niego podróży oraz zdjęcia stworzonych przez niego szkiców.

SK.: Władysław Semkowicz, Uniwersytet Jagielloński, Polska Akademia Umiejętności, fotografie, szkice

49. Patrycja Szczurek, MA

Jagiellonian University Archive

T.: *Photographs from the life and work of Władysław Semkowicz, a professor at the Jagiellonian University*

A.: The subject of the presentation will be an album of photographs related to the life and work of Władysław Semkowicz (1878–1949) – a professor at the Jagiellonian University and a member of the Polish Academy of Arts and Sciences, a historian involved in research on the medieval history, publisher of resources and an archivist. The discussed photographs from the late 19th and the first half of the 20th century have been gathered

and characterised by the professor's second wife – Jadwiga Semkowiczowa – three years after he passed away on June 27, 1952 and are currently being kept in the Jagiellonian University Archive. A selection of these photographs will be presented, dividing them into three main subject-based categories: photographs showing professor Semkowicz at different stages of life, photographs taken by the professor himself during his trips and photographs of his sketches.

KW.: Władysław Semkowicz, Jagiellonian University, Polish Academy of Arts and Sciences, photographs, sketches

50. Jan Šejbl, Mgr.

Národní muzeum – Náprstkovo muzeum

T.: *Photographic collections of the Náprstek Museum then and now*

A.: Náprstek Museum, a part of Czech National Museum in Prague, is an institution dedicated to the cultural and spiritual heritage of non-European countries. In addition to museum objects, it manages extensive collections of photographic material. The foundations of the photographic collections are older than the museum itself. Náprstek Museum was founded in the second half of the 19th century as a private industrial museum and library. At that time, photographic collections were part of the library as one of the information sources. As the museum changed from industrial museum into an ethnographic museum, the focus of the photographic collections also changed. A separate collection of photographs, the Ethnographic Photographic Collection, was established. Previously, photographs were considered only as supplementary material to museum collections. Today, we are looking at old photographic images with new eyes. Digital technologies offer new possibilities for the work with historical photographic material. Changes in attitudes towards colonial history and relationships with non-European cultures open up new questions that historical photography can help to answer.

SK.: Náprstek Museum; Photography; Digitization; non-European cultures; Travellers

50. Jan Šejbl, mgr

Muzeum Narodowe Náprstek

T.: *Kolekcje fotografii w zbiorach Muzeum Náprstek dawniej i dziś*

A.: Muzeum Náprstek, część Czeskiego Muzeum Narodowego w Pradze, to instytucja poświęcona dziedzictwu kulturowemu i duchowemu krajów pozaeuropejskich. Oprócz obiektów muzealnych posiada ono obszerne zbiory fotograficzne. Baza kolekcji fotograficznej jest starsza od samego muzeum. Muzeum Náprstek zostało założone w drugiej połowie XIX w. jako prywatne muzeum techniki oraz biblioteka. Zbiory fotograficzne stanowiły wówczas część biblioteki jako jedno ze źródeł informacji. Gdy profil muzeum zmienił się z industrialnego na etnograficzny, zmieniło się również centrum zainteresowań zbiorów fotograficznych. Powstał osobny zbiór fotografii pod nazwą Kolekcja Fotografii Etnograficznej. Wcześniej fotografie były uważane wyłącznie za materiał uzupełniający kolekcje muzealne. Obecnie patrzymy na stare fotografie w inny

sposób. Technologie cyfrowe dają nowe możliwości pracy z historycznym materiałem fotograficznym. Zmiany w podejściu do historii kolonialnej i związków z kulturami pozaeuropejskimi rodzą nowe pytania, w odnalezieniu odpowiedzi na które pomocne mogą być fotografie.

KW.: Muzuem Náprstek; fotografia; digitalizacja; kultury pozaeuropejskie; podróżnicy

51. Attila Tasnády, MA

National Széchényi Library

T.: *The picture postcard collection of the National Széchényi Library*

A.: The aim of the presentation is to introduce the picture postcard collection of the National Széchényi Library. The Library was founded in 1802. In 1935, the postcards – among the small prints and posters – were developed into a separate collection within the library. The Collection of Posters and Small Prints continuously acquiring and cataloguing documents printed from 1711 down to the present. At present the postcard collection is divided into two large groups, whether those were published before or after 1945. Postcards are also classified by subjects: e.g. geographical cards, historical and propaganda postcards, postcards related to art, reproductions, life in the country, folk art, greeting cards and cards for special occasions, advertisements etc. The presentation describes the storage, placement, and how the postcards are processed to the online catalog and their digitizing. Also, summarizes the type of requests and questions researchers typically raise about postcards nowadays. Additionally, I would like to highlight the First World War postcards, as our a unique collection. The First World War collection has been founded in August 1914 after the outbreak of the war with the intention of its documentation.

SK.: Postcard, First World War, collection, art reproduction, greeting card

51. Attila Tasnády, mgr

Biblioteka Narodowa im. Széchényiego

T.: *Kolekcja pocztówek w zbiorach Państwowej Biblioteki im. Széchényiego w Budapeszcie*

A.: Prezentacja ma na celu przedstawienie kolekcji widokówek ze zbiorów Państwowej Biblioteki im. Széchényiego. Biblioteka została założona w 1802 r. W roku 1935 w ramach biblioteki utworzono osobną kolekcję pocztówek, druków ulotnych i plakatów. Kolekcja Plakatów i Druków Ulotnych gromadzi i kataloguje w sposób ciągły dokumenty wydane po roku 1711. Obecnie kolekcja pocztówek podzielona jest na dwie duże grupy, zależnie od tego, czy zostały wydane przed, czy po roku 1945. Kartki pocztowe podzielono również tematycznie: np. Kartki geograficzne, historyczne i propagandowe, pocztówki artystyczne, reprodukcje, widokówki przedstawiające życie na wsi, sztukę ludową, kartki z życzeniami i okolicznościowe, reklamowe itd. Podczas wystąpienia opisane zostaną sposoby przechowywania, rozmieszczania i przetwarzania pocztówek w katalogu internetowym oraz digitalizacji. Dokonane zostanie także podsumowanie typowych próśb i pytań podnoszonych obecnie przez badaczy w odniesieniu do pocz-

tówek. Ponadto szczególną uwagę pragnę poświęcić pocztówkom z I wojny światowej, stanowiącym nasz unikatowy zbiór. Kolekcję pocztówek z I wojny światowej zaczęto gromadzić po wybuchu wojny w sierpniu 1914 r. w celach dokumentacyjnych.

KW.: Pocztówka, pierwsza wojna światowa, zbiory, reprodukcja artystyczna, kartka z życzeniami

52. Marija Vasiljević, MA / Radovan Cukić, MA

Museum of Yugoslavia

T.: *Creating visual archive of Yugoslavia*

A.: The Museum of Yugoslavia (before 2017 Museum of Yugoslav history) in Belgrade, Serbia, was founded in 1996 as a successor to the Memorial Centre “Josip Broz Tito” (founded in 1982) and the Museum of the Revolution of Yugoslav Nations and Ethnic Minorities (founded in 1959). Today museum has a collection of more than 75 000 objects and around one million negatives and photographs that illustrate Yugoslav history throughout 20th century, from Kingdom of Yugoslavia till end of socialist Yugoslavia. In digital sphere Museum of Yugoslavia is present since 2011 with putting complete presidential photo collection of Josip Broz Tito, our biggest photo collection, on net (available on the site <http://foto.mij.rs/>). This collection of 130 000 photos is not important for ex yugoslav countries only. Due to special position of Socialist Yugoslavia during Cold War years it's importance is of global interest. Our presence in the digital sphere enabled us, among other things, to develop the fund, so that in the last ten years the Museum acquired several photographic collections and legacies consisting of tens of thousands of photographs and negatives. At the same time, we started to work on the presentation of the complete fund on the Internet, in which we incorporated the experience gained from international projects. That experience brought us innovative practices in technical part of digitization process, but also broader approach in documenting photo images. Our goal is to create a visual archive of Yugoslavia that will be understandable, accessible and useful both for experts of various fields and for the general public.

KW.: History of Yugoslavia, Photo Collections, Digitization

52. Marija Vasiljević, mgr / Radovan Cukić, mgr

Muzeum Jugosławii

T.: *Tworzenie archiwum wizualnego Jugosławii*

A.: Muzeum Jugosławii (do roku 2017 Muzeum Historii Jugosławii) w serbskim Belgradzie powstało w 1996 r. w miejsce Centrum Pamięci “Josip Broz Tito” (założonego w 1982 r.) i Muzeum Rewolucji Narodów i Narodowości Jugosławii (założonego w 1959 r.). Obecnie muzeum posiada zbiór ponad 75 tys. obiektów i ok. 1 miliona negatywów i fotografii ilustrujących dwudziestowieczną historię Jugosławii, od czasów Królestwa Jugosławii po schyłek komunistycznego państwa.

Muzeum jest obecne w przestrzeni cyfrowej od 2011 r., kiedy to w sieci znalazł się nasz największy zbiór fotografii, kolekcja zdjęć z całego okresu prezydentury Josipa Broza Tity (dostępna na stronie <http://foto.mij.rs/>). Zbiór 130 tys. fotografii jest istotny nie tylko dla krajów byłej Jugosławii. Ze względu na szczególną pozycję Socjalistycznej Republiki Jugosławii w czasie Zimnej Wojny, ma on znaczenie globalne. Obecność w sferze wirtualnej umożliwiła m.in. stworzenie funduszu, dzięki któremu w ciągu ostatnich dziesięciu lat Muzeum pozyskało kilka kolekcji fotografii i spuścizn złożonych z dziesiątek tysięcy zdjęć i negatywów. Jednocześnie rozpoczęły się prace nad zaprezentowaniem w sieci pełnego zbioru, do czego wykorzystano całe dotychczasowe doświadczenie zdobyte podczas realizacji projektów międzynarodowych. Dzięki temu doświadczeniu poznaliśmy innowacyjne praktyki w zakresie technik procesu digitalizacji a także zyskaliśmy szersze spojrzenie na dokumentację fotografii. Naszym celem jest stworzenie cyfrowego archiwum jugosłowiańskiego, które będzie zrozumiałe, dostępne i przydatne zarówno dla ekspertów z różnych dziedzin, jak i dla ogółu społeczeństwa.

SK.: Historia Jugosławii, zbiory fotografii, digitalizacja

53. Anna Wajs, mgr

Archiwum Państwowe w Warszawie

T.: *Pocztówki w zbiorach prywatnych z zasobu Archiwum Państwowego w Warszawie*

A.: Zbiory prywatne rodzinne i pojedynczych darczyńców zawierają szeroki wachlarz materiałów i są niezgłębionym polem dla badaczy. Pocztówki i karty pocztowe należą do tych właśnie materiałów. Ich ilość i treść uzależnione są od charakteru działań, dzięki którym znalazły swoje miejsce w tych zbiorach. Czasem pozostawiano je jako dowody czyjejs gdzieś bytności oraz świadectwo pamięci i sympatii o adresacie. Wtedy mają charakter przypadkowych zbiorów. Niekiedy jednak stanowią odrębne kolekcje, gromadzone pod określonym kątem jako efekt czasem wieloletnich działań. Bywają też włączone do zasobu w postaci kart pocztowych jako mniej lub bardziej regularna korespondencja.

Pocztówki stanowią także nieocenione źródło wiedzy o ich właścicielach i kolekcjonerach.

SK.: pocztówka, kolekcje, archiwum, zbiory archiwalne, korespondencja

53. Anna Wajs, MA

National Archive in Warsaw

T.: *Postcards in private collections in the National Archive in Warsaw*

A.: Private family collections and collections owned by individual donors contain various materials and constitute a broad research area. Picture postcards are one of these materials. Their amount and content depends on the nature of activity thanks to which they got included in the collection. Sometimes they were left as evidences of someone's stay in some place and a proof of memory as well as the affection for the

recipient. In such case, the collection is random. However, at times the collections are separate, gathered based on some particular criteria, sometimes resulting from a long-term activity. Sometimes they are included in the collection in form of postcards as more or less regular pieces of correspondence.

Postcards are also an invaluable source of knowledge about their owners and collectors.

KW.: postcard, collections, archive, archive collection, letters

54. Anna Wiszniewska, dr

Instytut Sztuki PAN

T.: *Fotografia w Cepelii. Narzędzie badań, dokument historii, promocja dokonań, element warsztatu grafika i źródło inspiracji projektanta*

A.: W wielowątkowej (artystycznej, handlowej, badawczej) działalności Cepelii znaczącą rolę odgrywała fotografia. Była ona traktowana m.in. jako samodzielny obiekt, element organizowanych przez Cepelię wystaw i targów. Fotografia dziś określana mianem “produktowej” stanowiła konieczny element kart inwentarzowych wypełnianych przez kierowników artystycznych lub etnograficznych każdej należącej do Cepelii spółdzielni. Rolą tych fotografii było również dokumentowanie działalności Cepelii oraz dostarczanie inspiracji do pracy innym twórcom.

Interesującym aspektem fotografii cepeliowskiej było wykorzystywanie zdjęć i ich fragmentów do kolaży użytych przy projektowaniu folderów. W zbiorach zachowały się wycięte fragmenty zdjęć (niektóre ręcznie kolorowane), które posłużyły do stworzenia grafiki folderu “Kwiaty dla Warszawy” i “Polska Zabawka Ludowa”. W ten sposób można przyjrzeć się kulisom warsztatu pracy współpracujących z Cepelią wybitnych grafików (np. Wojciech Zamecznik). Fotografie, wydawane przez Cepelię foldery, reklamy wykorzystujące zdjęcia stały się źródłem inspiracji dla layoutu książki “Plakat z kręgu Cepelii w zbiorach Instytutu Sztuki PAN” (Warszawa 2024).

SK.: Cepelia, fotografia, projektowanie graficzne, archiwum

54. Anna Wiszniewska, PhD

Institute of Art of the PAS

T.: *Photography in Cepelia. A research tool, historic document, promotion of achievements, an element of a graphic designer's working method and a source of designer's inspiration*

A.: Among various fields of Cepelia's activity (artistic, trade, research), the role of photography was crucial. It was considered i.a. a separate object, an element of exhibitions and fairs organised by Cepelia. Photography known today as “product” photography, was a necessary element of inventory cards filled in by the art or ethnography managers of every collective included in Cepelia. The role of these photographs was also to document the activity of Cepelia and inspire other artists during their work.

An interesting aspect of Cepelia photographs was the use of photographs and their fragments for collages while designing brochures. Within the collection some clipped fragments of photographs have been preserved (some coloured by hand) which were

used to create the illustrations for a folder titled “Flowers for Warsaw” and “Polish Folk Toy”. Thus, the work of great graphic designers (e.g. Wojciech Zamecznik) cooperating with Cepelia may be looked at from the inside. The photographs, folders published by Cepelia, advertisements using photographs became a source of inspiration for the layout of a book titled “Plakat z kręgu Cepelii w zbiorach Instytutu Sztuki PAN” (Warsaw 2024).
KW.: Cepelia, photography, graphic design, archive

55. Alicja Zabrocka, mgr

Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu

T.: *Piękna muzyka czy ładny obrazek? – motyw zapisu nutowego na pocztówce*

A.: Do Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu trafiła w ostatnim czasie ciekawa kolekcja pocztówek. Niemal dwa tysiące obiektów wydanych w Polsce i na świecie łączy motyw zapisu nutowego. Przedruki pełnych pieśni patriotycznych lub tylko krótkie incipity muzyczne dopełniające ilustrację – kolekcja skomponowana w oparciu o jeden motyw daje okazję na obejrzenie go z różnych stron i w różnych rolach. W przypadku zapisu nutowego główne role to nośnik treści oraz element dekoracyjny. Rzeczona kolekcja daje nam wiele przykładów spełniania owych ról rozłącznie, a także na ich przenikanie. W swoim wystąpieniu omówię przekrojowo całą kolekcję, zwracając uwagę na różnice tendencji wydawniczych w zależności od kraju, a szczegółowo przedstawię pocztówki wydawane w Polsce. Przedstawię sposoby wykorzystania zapisu nutowego jako elementu kompozycyjnego kartki oraz zaproponuję różne jego funkcje w oparciu o dobór repertuaru oraz stopień dominacji w kompozycji. Podstawowym zagadnieniem przeze mnie poruszonym będzie krzewienie patriotyzmu oraz popularność twórczości polskich kompozytorów (w szczególności Fryderyka Chopina), a także kategoria kiczu, która zdaje mi się niemożliwa do pominięcia w przypadkach sprowadzania zapisu nutowego do roli dekoracyjnej.

SK.: nuty, Polska, patriotyzm, Chopin, kicz

55. Alicja Zabrocka, MA

University Library in Poznań

T.: *Beautiful music or a nice picture? – the motive of notation on postcards*

A.: Recently the University Library in Poznań obtained an interesting collection of postcards. What these almost two thousand items published in Poland and around the world have in common is the notation motive. Reprints of entire patriotic songs or just small incipits complementary to the illustration – the collection composed on the basis of one motif gives a chance to look at it from different perspectives and in various functions. In case of notation, its main purpose is to transfer the content and be a decorative element. The collection is a source of numerous examples of performing those two functions separately and their blending. The paper will be a cross-section of the entire collection with attention given to the differences between the publishing tendencies depending on the country and a detailed presentation of postcards published

in Poland. Ways in which notation is used as a composition element of a postcard will be given and its various functions based on the selection of material and the extent to which it dominates the composition suggested. The main issue will be the promotion of patriotism and the popularity of works by Polish composers (particularly Frédéric Chopin) as well as the category of kitsch, which seems impossible to skip in case of using notation for simply decoration purposes.

KW.: notes, Poland, patriotism, Chopin, kitsch

56. Agnieszka Zagrajek, mgr

Muzeum Narodowe w Krakowie

T.: *Zabytkowe fotografie ze zbiorów Muzeum Dom Jana Matejki jako dokumenty zapisu artystycznej drogi ich właściciela*

A.: W zbiorach Muzeum Dom Jana Matejki oddziału Muzeum Narodowego w Krakowie znajduje się zespół zabytkowych fotografii należących pierwotnie do Jana Matejki i jego bliskich lub też pozyskanych przez twórców muzeum pod koniec XIX i w pierwszej połowie XX wieku. Wśród grup wyodrębnionych ze względu na tematykę przedstawień można wskazać na tak oczywiste jak np. fotografie osób, jak i te dokumentujące twórczość artysty oraz wykorzystywane przez niego jako elementy warsztatu pracy.

Ze zbioru można też wyodrębnić pojedyncze fotografie układające się w interesujący zapis artystycznej drogi ich właściciela, odsłaniając swoistą mapę życiowej podróży. Na obraz ten składają się np. zabytkowe fotografie ukazujące zarówno zabytki architektury rodzinnego miasta jak i jedynie odwiedzanych miejsc (np. Florencja, Stambuł), fotografie dokumentujące ruchome zabytki sztuki wiążące się z różnorodnymi działaniami artysty. Przeanalizowanie zachowanych muzealiów według klucza życiowych wydarzeń wzbogaca wiedzę o biografii i dokonaniach zawodowych Matejki stając się w pewien sposób wizualnym kalendarium życia i twórczości zilustrowanym przez samego bohatera.

SK.: Jan Matejko, fotografia zabytkowa, Kraków, zabytki sztuki, 2. połowa XIX wieku

56. Agnieszka Zagrajek, MA

National Museum in Krakow

T.: *Old photographs in the collection of the Jan Matejko House as documents recording the artistic development of their owner*

A.: The collection of the Jan Matejko House, a branch of the National Museum in Krakow, includes old photographs originally owned by Jan Matejko and his relatives or obtained by the founders of the museum at the end of the 19th and the first half of the 20th century. Among the groups divided on the basis of a subject, some obvious, such as photographs of persons, those documenting the artist's work and the ones used by him during his work, may be indicated.

The collection contains also some individual photographs, forming an interesting record of their owner's artistic development, uncovering some kind of a map of his life journey. This image is built of e.g. old photographs, showing both the monuments of his

family city and those of the cities he came to visit (e.g. Florence, Istanbul), photographs documenting movable pieces of art related to the artist's various activities. Analysis of the preserved museum items according to the life events key broadens the knowledge about Matejko's biography and his professional achievements, becoming somehow a visual calendar of his life and work illustrated by the author himself.

KW.: Jan Matejko, antique photography, Krakow, cultural property items, 2nd half of the 19th century

57. Izabela Zając, dr hab. prof. ASP w Warszawie /

Monika Supruniuk, dr / Michał Koźurno, mgr

Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki

T.: *Problematyka ochrony i konserwacji fotografii. Pierwszy etap projektu badawczego finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (NCN, 2023/50/E/HS2/00403)*

A.: Problematyka ochrony i konserwacja czarno-białych oraz kolorowych materiałów fotograficznych, tj. pozytywów na papierze i negatywów, nadal stanowi duże wyzwania zarówno dla konserwatorów dzieł sztuki jak i opiekunów zbiorów fotograficznych. Dzisiaj już wiemy, że zastosowania powszechnie znanych metod i środków w wielu przypadkach jest niewłaściwe lub wręcz zgubne dla zabytkowej materii fotograficznej. Projekt badawczy zakłada zgromadzenie nowej wiedzy dotyczącej identyfikacji, stanu zachowania i konserwacji negatywów, pozytywów oraz odbitek na papierze, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości przeciwdziałania infekcjom mikrobiologicznym. Nie da się tego uzupełnić bez nowoczesnych badań i analiz oraz bez współpracy specjalistów z różnych dziedzin.

SK.: ochrona, konserwacja, fotografie, negatywy, pozytywy

57. Izabela Zając dr hab. prof. Academy of Fine Arts in Warsaw /

Monika Supruniuk. PhD. / Michał Koźurno, MA

The Faculty of Conservation and Restoration of Works of Art

T.: *The issues of photography protection and conservation. First phase of a research project funded by a National Science Center grant (NCN, 2023/50/E/HS2/00403)*

A.: The issue of protection and conservation of black and white and colour photographs, that is positives on paper and negatives, remains a challenge for both heritage conservators and the curators of photographic collections. Today we know, that using generally known methods and means is in a lot of instances unsuitable or even destructing for old photographs.

The aim of the research project is to collect new information about the identification, condition and conservation of negatives, positives and prints on paper, with particular focus on the ways of preventing microbial infections. This cannot be supplemented without an advanced research and analysis as well as without cooperation of professionals trained in various disciplines.

KW.: preservation, conservation, photographs, negatives, positives

58. Justyna Załęska, adiunkt

Muzeum Narodowe w Warszawie

T.: *W pogoni za Glezmerem. Podróż na Daleki Wschód widziana przez pryzmat zapisków i pocztówek*

A.: Stanisław Glezmer (1853–1916), polski inżynier i jeden z najbardziej wpływowych przemysłowców petersburskich, członek Rady Państwa w Petersburgu oraz działacz społeczny. W 1909 roku za namową swojego lekarza wraz z rodziną odbył podróż na Daleki Wschód. Docelowo miała ona poprawić jego podupadające zdrowie, jednak nowe okoliczności oraz ludzie sprawili, że zamiast odpoczywać, jeszcze bardziej oddał się pracy. Z tej pełnej wrażeń dziewięciomiesięcznej wyprawy przywiózł nie tylko nowy światopogląd, ale również rozmaite pamiątki z Chin i Japonii, począwszy od rzemiosła, a skończywszy na fotografiach oraz pocztówkach.

Na podstawie widokówek z tej podróży znajdujących się w kolekcji Muzeum Narodowego w Warszawie i przemyśleń Glezmera z wyprawy, zostanie prześledzona jego droga na Wschód. Analiza zapisków oraz pocztówek pozwoli przyjrzeć się, jak szybko w ówczesnych czasach zmieniała się Azja Wschodnia zarówno od strony gospodarczej jak i geopolitycznej.

SK.: Stanisław Glezmer, pocztówki, Daleki Wschód, Japonia, podróże

58. Justyna Załęska, assistant professor

National Museum in Warsaw

T.: *Chasing Glezmer. A journey to the Far East through the lens of notes and postcards*

A.: Stanisław Glezmer (1853–1916), Polish engineer and one of the most influential industrialists in Petersburg, a member of the State Council in Petersburg and a social activist. In 1909, encouraged by his doctor, he embarked on a journey to the Far East together with his family. Its aim was to heal his poor health, but due to the new circumstances and meeting new people, instead of taking rest, he worked even harder. From this exciting nine-months journey he came back with not only a new world-view, but also various souvenirs from China and Japan, from handicraft items to photographs and postcards.

Based on the postcards from this journey, included in the National Museum in Warsaw collection, and on Glezmer's thoughts, I will follow his path to the East. The analysis of notes and postcards will enable to take a close look at the pace of both economic and geopolitical changes in that time East Asia.

KW.: Stanisław Glezmer, postcards, Far East, Japan, travels

59. Barbara Zbroja, dr

Archiwum Narodowe w Krakowie

T.: *Materiały źródłowe z Archiwum Narodowego w Krakowie umożliwiające identyfikację osób, na przykładzie uratowanych fotografii rodzin Neigerów, Nachertów i Zweigów*

A.: W 2022 roku na targu staroci w krakowskich Grzegórkach zakupiono zbiór 385 fotografii kilku żydowskich rodzin związanych z Krakowem. Po wstępnym posegregowaniu okazało się, że można z niego wyróżnić co najmniej dwie grupy zdjęć, w których pojawiają się te same osoby. Pierwsza z nich to fotografie z lat 30. XX w., wykonane w Palestynie i wysłane do rodziny w Krakowie. Dzięki pomocy Lili Haber, przewodniczącej Związku Krakowian w Izraelu, i publikacji kilku zdjęć na profilu Israelis of Polish Origin na platformie FB, ustalono, że przedstawiają one rodzinę Runsteinów: Józefa oraz jego siostry, Ewę i Stellę.

Druga grupa to typowe zdjęcia rodzinne i portrety, z których tylko dwa opatrzone podpisami. Jedno z nich, opisane jako „Feigel Neiger”, stało się punktem wyjścia do kwerend genealogicznych, a następnie identyfikacji pozostałych sportretowanych. Z tej części zbioru zidentyfikowano dotąd 6 osób, w tym również postaci znane ze wspomnień o Holocaulście, także tych zekranizowanych. Identyfikacja była możliwa poprzez kwerendę i analizę różnych dokumentów z Archiwum Narodowego w Krakowie. Podczas wystąpienia, na przykładzie historii tego konkretnego zbioru, przedstawione zostaną akta, które mogą być pomocne w takich badaniach.

SK.: Krakowscy Żydzi, Neiger, Nachert, Zweig, wyrzucone fotografie

59. Barbara Zbroja, PhD

National Archive in Krakow

T.: *Using of source materials from the National Archive in Krakow to identify persons on the basis of the saved photographs of the Neiger, Nachert and Zweig families*

A.: In 2022, a collection of 385 photographs of some Jewish families related to Krakow was purchased in the antique market at Grzegórzki, Krakow. The initial classification revealed that based on repeatability of depicted persons, at least two groups of photographs may be separated. The first group are photographs from the 1930s. taken in Palestine and sent to the family in Krakow. Thanks to Lili Haber, the Chairwoman of the Association of the People of Krakow in Israel, and the publication of some of the photographs at the Israelis' of Polish Origin Facebook profile, it was determined that the pictures depict the Runstein family, Jozef and his sisters, Ewa and Stella.

The second group includes family pictures and portraits only two of which contain caption. One of them signed “Feigel Neiger” became a point of departure for genealogical queries and then the identification of the remaining portrayed persons. Until now, 6 people pictured on photographs from this group have been identified including those known from Holocaust memories, also the ones adapted for the screen. The identification was possible thanks to the query and analysis of various documents from the National Archive in Krakow. The presentation will discuss the files that may appear useful for this kind of research based on the history of this particular collection.

KW.: Krakow Jews, Neiger, Nachert, Zweig, dumped photographs

60. Jacek Ziętek, mgr

Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim

T.: *Fotografia europejska z XIX wieku w zasobie Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim*

A.: W zasobie Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim znajduje się dość liczna grupa zdjęć portretowych wykonanych w XIX wieku w zakładach fotograficznych w Niemczech, Francji, Austrii, Anglii i Rosji. Wśród nich znajdują się fotografie wykonane przez znanych artystów, którzy na stałe swoimi dokonaniem zapisałi się w historii fotografii: Nadar, Ghêmar, Carjat, Reutlinger, Ken, Disderi, Bergamasco. Uchwycone na zdjęciach osoby, pomimo braku opisów na odwrotkach, w większości zostały rozpoznane. Dzięki temu możemy poznać oblicza uczestników wojny francusko-pruskiej w 1870–71 roku, Komuny Paryskiej, dyplomatów i ambasadorów, a także wysokich urzędników, dowódców, parlamentarzystów i aktorów z różnych krajów europejskich działających w drugiej połowie XIX wieku. Ten zbiór ikonograficzny stanowi bogaty materiał do poznania niektórych aspektów historii ówczesnej Europy, a przy okazji zachwyca kunsztem zaprezentowanym przez artystów-fotografików.

SK.: Archiwum, fotografia, Europa, zdjęcia portretowe, XIX wiek

60. Jacek Ziętek, MA

National Archive in Piotrkow Trybunalski

T.: *The 19th century European photography in the collection of the National Archive in Piotrkow Trybunalski*

A.: The collection of the National Archive in Piotrkow Trybunalski contains a quite numerous group of portrait photographs produced during the 19th century in photographic studios in Germany, France, Austria, England and Russia. Among them, there are photographs taken by famous artists, whose achievements contributed to the history of photography for good: Nadar, Ghêmar, Carjat, Reutlinger, Ken, Disderi, Bergamasco. Most of the persons caught in the pictures have been identified in spite of the lack of descriptions at the back. Thus, we can become acquainted with the images of the participants in the French-Prussian war of 1870–1871, members of the Paris Commune, diplomats and ambassadors as well as highly ranked officers, commanders, members of parliament and actors from different European countries active during the second half of 19th century. This iconographic collection is an extensive source of information about some aspects of the contemporary history of Europe and the art of the photographers is also stunning.

KW.: Archive, photography, Europe, portrait photographs, 19th century

Tytuły naukowe, stopnie zawodowe i afiliacje – zgodnie z podanymi przez Prelegentów formularzach zgłoszenia.

SPIS TREŚCI | TABLE OF CONTENTS

Agnieszka Fluda-Krokos, <i>Non nova, sed novae</i>	1
PROGRAM	3
ABSTRAKTY ABSTRACTS	13
1. Agnieszka Baszko	13
2. Agnieszka Bąbel	14
3. Urszula Celińska-Olszewska	15
4. Aldona Chlewicka-Mączyńska	16
5. Magdalena Chomiak	16
6. Iwona Drąg-Korga	18
7. Iwona Fischer	19
8. Robert Gaweł	20
9. Lucyna Gęsikowska	21
10. Barbara Giedroń	22
11. Jan Jakub Grabowski	23
12. Michał Tomasz Gronowski OSB	24
13. Ludmiła Gutnik / Tetiana Galkewicz	26
14. Tomasz Hajewski	27
15. Elżbieta Hudzik	27
16. Anna Irach	29
17. Danuta Jackiewicz	29
18. Maciej Jakubowski	30
19. Agnieszka Janczyk	32
20. Janusz Jaremen	33
21. Katarzyna Jarzyńska / Renata Rokicka	34
22. Krzysztof Jaworski	35
23. Jadwiga Jaźwierska	36
24. Iwona Kałuża	38
25. Iwona Kasiura	39
26. Sandra Kępele	39

27.	Michał Kępski	41
28.	Agata Koprowicz	41
29.	Katarzyna Kość-Ryżko / Ewa Baniowska-Kopacz	42
30.	Monika Koziń	43
31.	Yadviha Lukashyk	44
32.	Zofia Maniakowska-Jazownik	45
33.	Katarzyna Mączewska	46
34.	Wojciech Mądry	47
35.	Paweł Michno	48
36.	Ewa Mostowicz-Kapciak	49
37.	Piotr Mucha	50
38.	Marta Pawlik-Flisikowska	51
39.	Piotr Popiński	52
40.	Sylwia Popławska / Marzena Jaworska	53
41.	Réka Sárközy	54
42.	Zofia Smolarska	55
43.	Marzena Smyła	56
44.	Marek Sosenko	57
45.	Grażyna Spyрка	58
46.	Marta Stawińska	58
47.	Wojciech Sternak	59
48.	Piotr Sypczuk	60
49.	Patrycja Szczurek	61
50.	Jan Šejbl	62
51.	Attila Tasnády	63
52.	Marija Vasiljević / Radovan Cukić	64
53.	Anna Wajs	65
54.	Anna Wiszniewska	66
55.	Alicja Zabrocka	67
56.	Agnieszka Zagrajek	68
57.	Izabela Zając / Monika Supruniuk / Michał Kozurno	69
58.	Justyna Załęska	70
59.	Barbara Zbroja	70
60.	Jacek Ziętek	72

PATRONAT HONOROWY

Prezydent Miasta Krakowa
Aleksander Miszalski

PARTNERZY

FUNDACJA ZBIORÓW
RODZINY SOSEŃKÓW

PATRONATY

PATRONI MEDIALNI

ZŁOTY SPONSOR

KRAKOWSKIE
KONFERENCJE
NAUKOWE

biblioteka.pau.krakow.pl/non-nova-sed-novae

facebook.com/events/7149859725090492

Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie

ul. Sławkowska 17, 31-016 Kraków; tel.: (+48) 12 431 00 21, (+48) 12 422 29 15

e-mail: biblioteka@pau.krakow.pl; www.biblioteka.pau.krakow.pl

